

2019 Yılı Akdeniz Bölgesi Lgbti+Lara Yönelik Hak İhlalleri Raporu

Bu yayın, Etkiniz AB Programı kapsamında Avrupa Birliği finansal desteği ile üretilmiştir. İçeriğinden yalnızca Mersin 7 Renk LGBT Derneği sorumludur ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

**MERSİN
MAYIS 2020**

İÇİNDEKİLER

1. Erkan DEMİR (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)
Proje Hakkında;
2. Yağmur ARICAN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)
Proje Sunum
3. Tayfun ŞAHİN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği Başkanı)
Açılış Konuşması: "Akdeniz Bölgesi Hak İhlalleri Raporlanması Çalışması"
4. Bilgin YEŞİLBOĞAZ (Mersin Barosu Başkanı)
Açılış Konuşması
5. Adil AKTAY (CHP Mersin İl Başkanı)
Açılış Konuşması
6. Mehmet ALIŞ ve Bahar BAHÇE (HDP Mersin İl Eş Başkanları)
Açılış Konuşması
7. Bedrettin GÜNDEŞ / Sosyolog (Mersin Büyükşehir Bld. Strateji Geliştirme Daire Başkanı)
Önce İnsan Hakkı...
8. Hakkı DEMİR (İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi)
Konuşması
9. Okan ALTEKİN (Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu)
Konuşması
10. Yağmur ARICAN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)
Konuşması
11. Mehmet BAYRAM (Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi)
Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi Adana LGBTİ+ Hak İhlalleri Raporu
12. Zübeyde AKPINAR Mersin Günebakan Kadın Derneği
Mersin'de 2019 Yılında LGBTİ+lara Yönelik Hak İhlalleri
13. Ahmet ÇEVİK (BİZ Antalya Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği)
Sunumu
14. Yusuf GÜLSEVGİ (ZeugMADİ LGBTİ+ Gaziantep)
Sunumu
15. Mürsel Tonguç SALMANOĞLU (İnsan Hakları Derneği Hatay Şub. Yür.Kur. Adına)
Sunumu: İnsan Hakları Derneği Hatay Şube LGBTİ + Birey Raporu
16. Av. Ezgi Özkan (Mersin Barosu İnsan Hakları Merkezi Adına)
Mersin Barosu LGBTİ+ Çalışmaları ve Öneriler
17. Av. Ahmet TOKÖZ (Ankara Barosu)
Sunumu: Şiddet ve Cezasızlık
18. Prof.Dr. Gülden ERSÖZ Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları
Sunumu: HIV Damgalama ve İfşa
19. * Ayşe Gül YILGÖR (* Prof.Dr., Mersin Ünv.'nden İhraç edilen öğretim elemanı)
Sunumu: Akademide LGBTİ Bireylere Yönelik Ayrımcılık
20. Rıdvan TURAN (HDP Mersin Milletvekili)
Konuşması
21. Özlem ARIKAN (Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi Mersin İl Örgütü Eş Sözcüsü)
Konuşması
22. Erkan DEMİR (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)
2019 Yılı Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri Rapor Sunumu

Erkan DEMİR (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği) 2019

Yılı Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri Rapor Sunumu

GİRİŞ

2019 Eylül - 2020 Mart döneminde gerçekleştirilen ve “İnsan Haklarına Eşit Erişim İçin Kampanya Projesi NEAR-TS/2017/393-317, İnsan Haklarına Eşit Erişim İçin Yerel Sivil Toplum Örgütlerine Yönelik Alt Hibe Programı” ile “Uluslararası İnsan Hakları Çerçevesine Uyumun İzlenmesi İçin ETKİNİZ AB Programı” tarafından desteklenen bu proje Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği tarafından yürütülmüştür.

Projenin Amacı; Akdeniz Bölgesinde 5 ilde (Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep ve Antalya) sesini duyuramayan, hak ihlallerine uğrayan LGBTİ+ bireylere yönelik hak ihlallerinin bölgesel düzeyde raporlanması olup bu kapsamda;

STÖ üyesi gönüllülerden oluşan bölgesel bir çalışma ağının oluşturulması, Saha çalışmaları ve raporlama için gerekli eğitimler sonrasında saha çalışmalarını koordineli ve sistematik bir şekilde yürütülmesi, Çalışma ekibi, STÖ temsilcileri, akademisyenler ve avukatların katılımıyla 2 günlük bir çalıştay gerçekleştirilerek, hak ihlalleri raporunun hazırlanması ve kamuoyu ile paylaşımı, Bölgesel düzeyde STÖ leri ile işbirliği, ortak çalışma yapabilme ve dayanışma kültürünün oluşturulması hedeflenmiştir.

“Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+’lere Yönelik Hak İhlallerinin Raporlanması” projesi 5 temel faaliyet ile (1.Planlama, 2.Saha Çalışması ve Raporlama Eğitimi, 3.Saha Çalışmaları ve Raporlamalar, 4.Paydaşlarla Bölgesel Değerlendirme Toplantısı/Çalıştay, 5.Proje Teknik ve Mali Raporun Yazılması ve Teslimi) hayata geçirilmiştir.

Projenin ilk aşamasında 100 civarında STÖ ile iletişime geçilerek proje tanıtımı yapılmış, tanıtım ve görüşmeler sonrasında ilişki kurulan yerel STÖ’ler ve aktivistle ile ortaklaşarak projenin yerel eğitimlerinin hayata geçirilmesi konusunda işbirliği geliştirilmiştir. Bu işbirliği ile eğitimler için katılımcı olabilecek yerel STÖ’lerle görüşmelerin yapılması, programın mekan ve takviminin katılımcıları gözeterek belirlenmesi, bu konularda ev sahipliği yapabilecek kolaylaştırıcı gönüllü bir STÖ nün belirlenmesi, yerel örgütlerin kendi sunumlarıyla eğitim programına katkı sunması gibi taleplerimiz olumlu bir şekilde 5 ilde karşılanmıştır. Etkinlik takviminin oluşturulması, afişlerin paylaşılarak duyuruların sağlanması, mekan ayarlamaları, teknik destek gibi konularda işbirliği sağlanarak eğitimler hayata geçirilmiştir.

Projede kapsamında planlanan 5 il için raporlama eğitimleri 5 Eylül 2019 ile 6 Ekim 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Bu eğitimler; Mersin’de 7-8 Eylül’de 17 kişinin katılımı ile, Gaziantep’de İnsan Hakları Gerneği (İHD) ev sahipliğinde 14-15 Eylül’de 11 kişinin katılımı ile, Antalya’da BİZ Lgbt Derneği ev sahipliğinde 20-21 Eylül’de 13 kişinin katılımı ile, Hatay’da İHD ev sahipliğinde 28-29 Eylül’de 12 kişinin katılımı ile ve son olarak Adana’da ise 5-6 Ekim’de 13 kişinin katılımı ile toplamda 5 il için 60 kişinin katılımı ile verimli bir şekilde hayata geçirilmiştir.

Eğitimler kapsamında proje eğitmenleri Erkan DEMİR “Proje Tanıtımı, Raporlama nedir? Raporlama Nasıl Yapılır? Teknik içerik” başlıklarında sunumlar yaparken Yağmur ARICAN ise “Hedef görüşme kitlesi LGBTİ+’lar, LGBTİ+’larla İletişime Geçme Yöntemleri, Toplumsal Farkındalık ve Savunuculuk Yöntemleri Üzerine, Değerlendirme ve Atölye Çalışması, Saha Çalışması için Pratik Uygulamalar” başlıklarında sunumlar ve atölye çalışmalarını gerçekleştirdiler. Atölye çalışmalarında 2 grup halinde farklı 2 örnek vaka

üzerinden raporlama çalışması yapılarak katılımcıların grup sunumları ile vaka değerlendirmeleri yapılmıştır.

Ayrıca eğitimlerde teknik sunumların yanı sıra ev sahipliği yapan STÖ'lerin sunumlarına da yer verilmiştir. Bu kapsamda Gaziantep'de Zeug MADİ LGBTİ Aktivistleri İbrahim Cemre KAVCI ve Yusuf GÜLSEVGİ "Güneydoğuda LGBTİ+ Olmak" sunumu, Antalya'da BİZ Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırma Derneği'nden Av. Ahmet ÇEVİK "Yerel Örgütlenme Dinamikleri + Sorunlar" sunumu, Hatay'da İHD Hatay Şube Sekreteri ve İHD MYK Üyesi Mürsel Tonguç SALMANOĞLU "Ayrımcılığın Yüzleri" ve Av. Hatice CAN "Yerelin Dinamikleri ve Hak İhlalleri" sunumları, Adana'da İnsan Hakları Aktivisti Mehmet BAYRAM "Adana'da LGBTİ+ Olmak" sunumu ile eğitimlere katkı sundular. Programda Mersin 7 Renk LGBT Derneği faaliyetleri ve LGBTİ+lara Yönelik hak ihlalleri ile ilgili dernek çalışmalarının yer aldığı "GACI GİBİ" film gösterimi ve fil değerlendirilmeleri yapılarak hak ihlalleri irdelendi. Proje katılımcıları kendi yerelleri ile ilgili proje süresince raporlama çalışmalarına destek verecekleri, gönüllü çalışma yürütecekleri konularında işbirliği sağlayacaklarını beklediğimizin üzerinde bir düzeyde ifade ederek çalışmalara destek sunmuşlardır.

Eğitimler sonrasında her il için watsap ve mail üzerinden bir iletişim ağı oluşturularak yerelerde raporlama çalışmalarına başlanmıştır. Raporlama çalışmaları 5 ilde 4 ay boyunca devam ettirilmiştir. Bu süre içerisinde raporlama çalışmaları proje ekibi tarafından takip edilerek raporlama verileri aylık periyotlarla bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Çalışmaların devamlılığı ve raporlama çalışmalarını üstlenen ekibin motivasyonunu arttırmak için proje uzmanı her ilde 1'er günlük ziyaretler yaparak hem çalışmalarını takip etmiş hem de her yerelde ekiple birlikte raporlama çalışması yapmıştır. Dört aylık raporlama çalışmaları 5 il özelinde herhangi bir sorun yaşanmadan tamamlanmıştır. Tüm raporlama verileri proje ekibi tarafından derlenerek ve veri girişleri yapılarak bölgesel toplantıda sunulmak üzere tamamlanmıştır.

Mersin de, 14-15 Mart 2020 tarihlerinde projede ekibi, çalışmaların yapıldığı 4 ilden (her ilden 3 temsilci) paydaşların ve Barolardan 7 ilden 1-2 kişi arasında değişen temsilcilerin ve Mersinden siyasi partiler, yerel yönetimler ve STK lardan temsilcilerin katılımları ile 2 gün süren bölgesel bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Çalıştay formatında düzenlenen 2 günlük bu toplantıda proje kapsamında hazırlanan raporların derlenerek son halinin verilmesi ve tüm rapor verilerinin vaka özelliklerine göre yerel-bölgesel düzeyde istatistiksel değerlendirilmesi yapılmıştır.

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda hak ihlalleri ve ayrımcılığa karşı Savunuculuk Taleplerinin Oluşturulması için genel bir değerlendirme yapılarak değerlendirme sonucunda bu kitapçık kamuoyu ile paylaşılmak amacıyla hazırlanmıştır.

Ayrıca bu toplantıda bölgesel düzeyde 2019 Hak İhlalleri Raporunun son halinin verilerek, basılması ve dağıtımı için teknik hazırlık ve detaylar görüşülerek kararlaştırılmıştır. 2 gün süren Çalıştay (Bölgesel Toplantı) ana hatları ile şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayın 1. Gün sabah oturumunda; Çalıştay Açılış Konuşması Mersin Barosu Başkanı Av. Bilgin YEŞİLBOĞAZ tarafından gerçekleştirilmiştir. Ayrıca derneğimizi temsilen Mersin 7Renk LGBT Derneği Başkanı Tuna ŞAHİN ve Mersin 7 Renk LGBT Derneği Proje Koordinatörü Yağmur ARICAN tarafından açılış konuşmaları yapılmıştır. Program kapsamında Mersin 7 Renk LGBT Derneği'nden Erkan DEMİR'in proje sunumu ile Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlallerinin Raporlama verileri istatistiksel olarak bölgesel ve yereller düzeyinde görsellerle aktarılmıştır. Bu genel sunumun ardından;

Çalıştaya davetli konuşmacı olarak katılan; CHP Mersin İl Başkanı Adil AKTAY, HDP Mersin İl Eş Başkanı Mehmet ALIŞ, Mersin Büyükşehir Bld. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanı Bedrettin GÜNDEŞ, Eğitimsen Mersin Şubesi'nden Sinan MUŞLU, Tabipler Odası Mersin Şubesi, İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi ve Diyarbakır Barosu İnsan Hakları Komisyonundan Av. Okan ALTEKİN LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri, bu ihlallere karşı yapılması gereken çalışmalar, Hak ihlalleri, ayrımcılık ve LGBTİ alanında çalışan STK ların yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri vurgulamaları ile hak ihlalleri raporlama çalışmalarına değinen konuşmalar yapılmıştır.

Çalıştayın 1. Gün öğleden sonraki oturumunda ise; 5 ilin (Adana (Mehmet BAYRAM) , Mersin (Erkan DEMİR), Antalya (Ahmet ÇEVİK), Gaziantep (Yusuf GÜLSEVGİ ile Hasan Hüseyin TEKEREK) ve Hatay (Mürsel Tonguç SALMANOĞLU) LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri Raporlama Sunumları davetli konuklarca gerçekleştirilmiştir. Yerel sunumların ardından 7 Renk LGBT Derneği'nden Erkan DEMİR'in Akdeniz Bölgesi 2019 Yılı LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri Raporlama sunumu yapılmıştır. Sunumlar; Mersin Barosu'ndan Av. Ezgi ÖZKAN'ın Mersin Barosu LGBTİ Çalışmaları ve Öneriler ile Ankara Barosu'ndan Av. Ahmet TOKÖZ'ün "Şiddet ve Cezasızlık" sunumu ve ardından günün değerlendirmesi kapsamında serbest söz verilerek 1. Gün tamamlanmıştır. Çalıştayın;

2. Günü sabah oturumu; Mersin 7 Renk LGBT Derneği Proje Koordinatörü Yağmur ARICAN Açılış Konuşması başlatılıp, Mersin Üniv.Tıp Fak. Prof.Dr. Gülden ERSÖZ'ün "HIV Damgalama ve İfşa" sunumu ve ardından katılımcılara serbest kürsü sözü verilerek değerlendirmeler yapılmıştır.

2. Gün Öğleden sonraki oturumu; Prof.Dr. Ayşegül YILGÖR'ün "LGBTİ+ lara Yönelik Hak İhlalleri Akademik Bakış ve Çalışmaları" sunumu başlayıp Yerellerden davetli Baroların Sunumları ile (1.Adana Barosu Sunumları (Av.Zelal DEMİRAY ve Mehmet BAYRAM), 2.Antalya Barosu Sunumları (Av.Umut YÜCEL ve Ahmet ÇEVİK), 3.Gaziantep Barosu Sunumu (Fatma GÜNER-Gaziantep Barosu İnsan Hakları Merkezi) ve 4.Hatay Barosu Sunumları (Av.Hatice CAN ve Av.Bariş ELÇİ) devam etmiştir.

Son olarak tüm katılımcılara söz verilerek Çalıştay Değerlendirmesi yapılmıştır. Çalıştay sonuç raporunun teknik açıdan hazırlanması ve yayımlanması özel bir çalışma ve zaman gerektirdiğinden bu çalışmalar proje ekibine görev olarak verilerek çalıştay teknik olarak tamamlanmıştır. En son dilek ve temenniler ile çalıştay sonlandırılmıştır.

Raporlama çalışması 5 ilde proje kapsamında raporlama eğitimi alan gönüllüler tarafından gerçekleştirilmiştir. Raporlamalara; raportörlerin alana inerek gerçek kişilerle yüz yüze yapılan görüşmeler ile mağdur LGBTİ+ların beyanları, tanık ifadeleri, telefonla yapılan başvurular, tanıklık ettiğimiz olaylar, haber araştırmaları, takip ettiğimiz davalar kapsamında elde ettiğimiz veriler vaka olarak kaynak oluşturmuştur. Raporlama kaynağı olarak Mağdur, Tanık, Medya, Polis, STÖ ve LGBTİ Örgütü veri girişlerinde ana başlıklar olarak kullanılmıştır. 2019 yılında raporlama çalışması yürüttüğümüz her şehirde LGBTİ+'lara yönelik gerçekleşmiş tüm hak ihlalleri ve vakaların bilgisine erişmemiz ve hepsine hazırladığımız rapor kapsamında yer vermemiz hem erişim hem de teknik açıdan mümkün değildi. Çalışmamızda mağdurlarına erişebildiğimiz varlığını gerek tanık beyanları gerekse STK ları, medya araçları gibi dolaylı yoldan tespit edebildiğimiz hak ihlallerini ve raporlamaya girebilecek olayları aktarmaya çalıştık.

Raporlamalarda 32 sorudan oluşan önceden hazırlanmış kolaylaştırıcı formlar kullanılmıştır. Bu çalışmada 5 il için toplam 132 adet raporlama yapılmış olup raporlama sonuçları istatistiksel olarak dağılımları açısından değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde 32 soru ve cevap üzerinden hak ihlalleri analiz edilerek çalıştay aşamasında yerel ve bölgesel düzeyde değerlendirilerek tartışılmıştır.

Bu kitapçıkta çalıştay sunumları ile raporlama istatistiksel verilerine yer verilmiştir. Projemizin uygulanmasında desteklerini esirgemeyen tüm kurum, kuruluş ve kişilere derneğimiz adına teşekkür ederiz.

Yağmur ARICAN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)

Proje Sunumu

Mersin 7 Renk LGBT Derneği'nin ana yürütücüsü olduğu "Akdeniz Bölgesi LGBTİ+lara Yönelik Hak İhlallerinin Raporlanması" projesi kapsamında (2019) BİZ Antalya Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği, Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi, Gaziantep ZeugMADİ LGBTİ+ İnsiyatifi, İnsan Hakları Derneği Hatay Şubesi ve bağımsız aktivistler tarafından toplanan veriler üzerinden bu çalışmayı gerçekleştirmektedir.

Bu projede Mersin 7 Renk LGBT Derneği'nin 1 aylık teknik mutfak çalışmasının ardından 5 ayrı şehirde raportör eğitimleri Mersin 7 Renk LGBT Derneği, Antalya BİZ Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği, Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi, Gaziantep ZeugMADİ LGBTİ+ İnsiyatifi ve İnsan Hakları Derneği Hatay Şubesi ev sahipliğinde 5 ilden 70 civarında sivil toplum örgütüne ve bağımsız aktivistlere ikişer günlük raporlama eğitimleri (teknik ve pratikte ki örnek vakalar üzerinden) verilmiştir.

Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lara yönelik hak ihlalleri verileri raportörler tarafından 4 ay boyunca telefonla yapılan başvurular, alana inilerek LGBTİ+ larla yüz yüze görüşülerek, tanıklık edilerek, medya taraması yapılarak ve takip edilen davalar üzerinden raportörler tarafından derlenmiştir.

Toplanan veriler üzerinden Mersin 7 Renk LGBT Derneği teknik direktörü tarafından istatistiksel olarak değerlendirilip raporlama sonuçlarının illere göre dağılımı, raporlamaya giren olayların illere göre dağılımı, hak ihlallerinin gerçekleştiği yer, vaka türü, vaka faili, mağdur ve dava süreci gibi veriler gruplandırılarak dağılım sonuçları tablo ve grafik haline getirilerek hazırlanmıştır.

Çalışma kapsamında elde verilere genel olarak baktığımızda trans kadınlara yönelik hak ihlalleri ağırlıklı olarak açığa çıkmaktadır, rapörtörler tarafından sahada yapılan çalışmada çok sayıda LGBTİ+lara ulaşılmıştır ancak damgalama, ifşa kaygısıyla, yaşadıkları hak ihlallerini gizledikleri kaydedilmiştir, gönüllü raportörler kişisel bilgilerin kullanılmayacağını ifade etseler de gerçekliği bire bir yansıtan yeterli veri elde edilememiştir.

LGBTİ+larla yapılan görüşmelerde birçok hak ihlallerinin gizlendiği veya yaşanılan-maruz kalınan hak ihlallerinin "hak ihlali olmadığı, günlük yaşamlarında normalleştirdiklerini, içselleştirdiklerini veya kolluk kuvvetleri - devlet ile başlarının belaya gireceği gibi" algıların hâkim olduğu gözlenmiştir.

Gönüllü raportörler hak ihlalleri raporlama çalışmalarını yaparken görüşme yaptığı öznelere zor durumda bırakacak, onların hayatını idame ettirirken zora sokacak durumlardan kaçınmış özellikle dikkat etmişlerdir. Raportörler karakollarda yaşanan hak ihlalleri tespit etmek için alanda yapılan çalışmalar sırasında kolluk kuvvetleri tarafından engellenmiş olup

hak ihlallerine uğrayan özneler kolluk kuvvetleri tarafından raportörlere güvenmemeleri özneler ve kendi aralarında çözüm bulacaklarını veya üstü kapalı tehditlerle yıldırıp özneler ve raportörler arasına bariyer koymuşlardır.

Sahada yapılan çalışmada dikkat çeken konulardan biri de İçişleri Bakanı'nın "LGBTİ+derneklerinin terör örgütü kapsamına alınmalı, AB ve ABD'nin bu örgütlere fon aktardığı" söyleminin sahada yapılan görüşmelerde pratikte kısmen karşılık bulunduğunu, LGBTİ+ öznelerin: siz teröristsiniz, biz özneler üzerinden siyaset yapıp gelir elde ediyorsunuz diyerek birçok görüşme taleplerimizi ret etmişlerdir.

Dolayısıyla bu raporlama tam anlamıyla gerçek var olan hak ihlallerini yansıtmamaktadır, elde edilen verilerimiz bizim ulaşabildiklerimiz olmakla birlikte, gerçek hak ihlallerinin çok daha fazla olduğunu veya yaşanan hak ihlallerinin çok vahim derecelere fazla olduğu sonucunu tespit ettiğimizi söyleyebiliriz.

Tayfun ŞAHİN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği Bşk.)

Akdeniz Bölgesi Hak İhlalleri Raporlanması Çalışması

Mersin 7 Renk LGBT Derneği 2013 yılında kurulurken hedeflediğimiz şey hem trans görünürlüğüne arttırmak hem de trans vatandaşların yaşadıkları sorunlara çözüm üretmektir. Bu bağlamda Mersin ilinde yaşayan transların yaşadıkları sorunları 92 yılından beridir gözlemlediğimiz için çözüm bulma konusunda yaşadığımız sıkıntılar konusunda da deneyim kazanmıştık.

Önceliğimiz trans kadınlar olmasına rağmen, lezbiyen, gey ve interseks bireylerin bu coğrafyada yaşadıkları hak ihlal biçimleri konusunda deneyimsiz olmamız, heteronormativitenin nasıl bir baskı unsuru oluşturduğu konusunda deneyim kazanmamıza sebep olmuştu. Örneğin makarna fabrikasında temizlik işçisi olarak çalışan bir trans çocuğun iş yerinde ve aile içinde yaşadığı ayrımcılık, baskı ve şiddet konusunda çözüm üretmeye çalışırken yetersizliğimiz aynı zamanda lise ikinci sınıfa giden gey bir çocuğumuzun okuldaki yaşadığı akran zorbalığı konusunda da yetersiz kalmamıza sebep olmuştu. Ne acı ki iki arkadaşımızı da hiçte iyi olmayan bir durumla kaybetmemize neden olmuştu.

Her yıl düzenli olarak Mersin ilinde yaşanan hak ihlallerini raporlaştırıyor ve gerekli mercilere iletiyor olmamız yetersiz kalıyordu. Bu bağlamda 2018 yılında Mersin İli dışında Akdeniz Bölgesinde bulunan İller de (Adana, Antalya, Alanya, Hatay, İskenderun ve Gaziantep) konuya ilişkin çalışmalar başlattık. Bu bölgede aktif olarak çalışan tek LGBTİ derneği olmamız ve STK'lar ile ilişkilerimizin olması ilişkilendirmemizi kolaylaştırdı. İlk Akdeniz Bölgesi hak ihlallerinin raporlanması ve görünür kılınması için "Akdeniz Bölgesi 2018 Yılı LGBTİ+lara Yönelik Hak İhlalleri Raporu" kitabını yayınladık.

2019 yılında ise bölgede bulunan illerde bu bağlamda yapılacak çalışmaları desteklemek amacıyla da ilişkilendiğimiz STK'lara ve aktivistlere "Hak İhlalleri Raporlama Eğitimleri" verdik. Bu eğitimlerle illerin kendi raporlarını tutması ve çalışmalarını yapması konusunda destek sağladık. Yapılan çalışmaları görünür kılmak için 14-15 Mart 2020 tarihinde iki günlük yapılan çalıştay ile yapılan çalışmalar hem katılımcılar hem de kamuoyu ile paylaşılacaktır.

Saygılarımızla

Bilgin YEŞİLBOĞAZ (Mersin Barosu Başkanı) Açılış Konuşması

Değerli Katılımcılar,

Öncelikle açılış konuşmasını yapmak üzere Mersin Barosu'nu davet ettiğiniz için şahsım ve yönetim kurulu adına teşekkür ederim. 'Akdeniz Bölgesi'nde LGBTİ+'lere Yönelik Hak İhlallerinin Raporlanması Projesi' kapsamında, Mersin Barosu'na düşen görev, kuşkusuz insan haklarını savunmak ve hak ihlallerini önlemektir.

Bildiğiniz üzere, barolar insan haklarını savunan, çalışmalarını hukuka ve demokratik ilkelere göre gerçekleştiren, her hak ihlaline karşı siper olan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıdır.

Cinsiyet kimliği veya cinsel yönelimi ne olursa olsun, herkes eşit haklara sahip olmasına rağmen, insanlar farklılıklarından dolayı hayatının her safhasında hak ihlaline uğramaktadır. Dezavantajlı gruplardan olan, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet ifadesi temelli nefret ve ayrımcılığa maruz kalan LGBTİ+'lerin haklarının, insan haklarından ayrı tutulmaları mümkün değildir. LGBTİ bireyler için özel olarak düzenlenmiş bir kanun yok ancak Anayasa ve Türk Ceza Kanunu cinsiyet, cinsel yönelim ayrımı yapmaksızın herkes için aynı hükümleri içeriyor.

LGBTİ+'lerin hak ihlaline uğramalarının önüne geçebilmek için Mersin Barosu olarak İnsan Hakları Merkezimizin öncülüğünde, avukatlarımız farkındalıklarının artmasına yönelik çeşitli çalışmaların içerisinde yer almaktadır.

Mersin Barosu özellikle son yıllarda, Mersin'de kurulan ve cinsel yönelim, cinsiyet kimliği temelli ayrımcılık ve hak ihlalleri konusunda çalışan Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği ile iş birliği içerisinde çeşitli çalışmalar yapmış olup, bugün de olduğu gibi ev sahipliğinde gerçekleştirilen çalışmaya katılarak, LGBTİ+'lerin hak ihlaline karşı güç birliği yapmıştır.

Mersin Barosu olarak anayasa ile güvence altına alınan tüm temel insan haklarını korumak adına, yasadışı müdahalelere karşı hukuki mücadeleyi vermeye devam edeceğimizi bir kez daha sizler önünde kamuoyuna saygı ile duyururuz.

İki gün sürecek çalıştayda hak ihlalinin önlenmesi için çaba gösteren tüm katılımcılara teşekkür eder, çalıştayın tüm ülkemize örnek olacak sonuca ulaşmasını temenni ediyorum.

Saygılarımla...

Adil AKTAY (CHP Mersin İl Başkanı) Açılış Konuşması

Birleşmiş Milletler İnsan Haklar Evrensel Bildirgesi, "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar" der.

Anayasamızın 10. maddesi de, kişilerin herhangi bir sebeple ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğunu belirtir ve "Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" der.

Ancak ne yazık ki, artık Türkiye'de temel hak ve özgürlükler de kâğıt üstünde kalmıştır. Yurttaşlara toplumun eşit birer bireyi olarak yaklaşılmamaktadır.

Kuşkusuz, Türkiye'de LGBTİ+'ler, bu eşitsizlikleri, bu ayrımcılığı en derinden yaşayan kesimlerin başında geliyor. Tercihleri nedeniyle iş yaşamından, sosyal yaşamdan

dışlanıyorlar. Zaman zaman yaşam hakkı ihlaline varan ağır ihlallere maruz kalıyorlar. Ve ne yazık ki bu hak ihlalleri çoğunlukla cezasız kalıyor.

Daha da acısı, bu hak ihlallerine dikkat çekmek için yapılan barışçıl gösteriler yasaklanıyor, polis şiddetiyle engelleniyor.

Bütün bunlar kabul edilemez.

Bizler, herkes için hak, hukuk ve adalet istiyoruz.

Herkesin gerçek anlamda eşit yurttaş kabul edildiği... Kimsenin yaşam tarzı ve cinsel yönelimi nedeniyle ayrımcılığa uğramadığı...

Temel hak ve özgürlüklerin korunup güçlendirildiği çağdaş bir demokrasi istiyoruz. Türkiye'nin ihtiyacı budur.

Bu çalıştayda yapılacak tartışmaların da bu ihtiyaca hizmet edeceğinden hiç kuşku duymuyor, saygılarımı sunuyorum.

Mehmet ALIŞ ve Bahar BAHÇE (HDP Mersin İl Eş Başkanları)

Arkadaşlar merhaba,

HDP Mersin il örgütü adına aranızda bulunmaktan ve sizleri saygı ile selamlamaktan dolayı mutluyuz.

Etkinliğe ev sahipliği yapan ve bizleri buluşturan 7 Renk aktivistlerini kutluyorum.

Ülkemiz tarihi mücadeleler tarihidir. Yaşanan mücadeleler ile toplumsal güçler eşitlik, özgürlük ve adalet taleplerini en üst boyuta dile getirmişlerdir.

Buna karşın egemenler de kendi iktidarlarını deva ettirmek için, toplumsal kesimler arasında nefreti, kaosu ve çatışmayı yaygınlaştırmaya çalışmışlardır.

Egemenlerin nefret söyleminden, ötekileştirme politikasından ve bunun pratik yansıması olan şiddetten en fazla pay alan kesim ise sizlersiniz, yani LGBTİ'lerdir.

Bu politikanın yansıması olarak ilimiz genelinde çok bedel ödediğinizi biliyoruz.

Milliyetçi, muhafazakar, cinsiyetçi, militarist, neo liberal piyasacı anlayışın en çok sizleri etkilediğini biliyor ve sizlerle yaşamın her alanında dayanışma içinde olduğumuzu belirtmek istiyoruz.

Çünkü;

Partimiz, LGBTİ birey ve örgütleri de kapsayacak tarzda, halk güçlerini bir araya getirip, demokratik halk yönetimine ulaşmayı hedefliyor.

Bu yönüyle partimiz, her türden baskı, sömürü ve ayrımcılığa karşı olan birey ve örgütlerin birlikte mücadele etme zemini.

Partimiz, heteroseksizimi bir tür ırkçılık olarak görür ve LGBTİ 'lerin maruz kaldığı homofobi ve transfobi temelli ayrımcılığa ve şiddete karşı mücadele ediyor.

LGBTİ bireylerin özgürleşmesinin heteroseksüelleride özgürleştireceğini savunan Partimiz, heteroseksüelliği zorunluluk olarak gösteren ve dayatan nefret söylemine ve suçlarına karşı, sizlere birlikte mücadele ediyor.

Etkinliği düzenleyen arkadaşlarımızın, nefret suçlarına maruz kaldıklarını ve bu konuda şiddet temelli kayıplar verdiğini biliyoruz.

İktidarın ötekileştirdiği tüm toplumsal kesimlerle (elbetteki sizlerle) birlikte nefret ve şiddet içeren yaklaşımları boşa çıkartacağız.

Son söz yerine;

Sizlerle daha özgür ve demokratik ortamlarda bir araya gelmek dileği ile çalıştayımızın başarılı geçeceğini ilişkin inancımla hepinizi selamlıyorum.

Bedrettin GÜNDEŞ / Sosyolog (Mersin Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Daire Başkanı)

ÖNCE İNSAN HAKKI...

Farklı kültürlerde, coğrafyalarda ve farklı tarihsel zamanlarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller, bir sorumluluklar bütünüdür ifade eder. Her iki cinse ait olan bu özellikler; aile, okul, işyeri, din, kültürel öğretiler tarafından beslenir, yeniden üretilir. Bireyler arasındaki biyolojik cinsiyet farkı toplumsal bir eşitsizlik yaratmazken, kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri eşitsizlik ve ayrımcılığa neden olmaktadır.

Tanımlanmış üç cinsel yönelim vardır:

Kişinin kendi cinsiyetinden birine yönelmesi, “eşcinsellik”, kişinin her iki cinsiyete yönelmesi “biseksüellik” ve kişinin karşı cinse yönelmesi, “heteroseksüellik” dir.

Toplumumuzun eğitim seviyesi, dinsel ve coğrafi konumundan dolayı, önyargılarla şekillenen bir bakış açısı var. Bu nedenle, insanların cinsel yönelimler ve eşcinsellik hakkında eğitilmesi, eşcinsellik karşıtı önyargıların azalmasını sağlayacak önlemlerin alınması gerekmektedir. Eşcinsellik hakkında doğru bilgiler özellikle kendi cinsel kimlikleriyle çatışma içinde bulunan genç insanlar için önemlidir. Bu bilgilere ulaşmakla, kişinin cinsel yöneliminin etkilenmesi gibi bir endişe ya da korku geçersizdir.

Avrupa Birliğinin politika ve faaliyetlerini belirleme ve uygulama aşamalarında, eşitsizlikleri ortadan kaldırma ve cinsiyet ve cinsel yönelim de dâhil olmak üzere, çeşitli gerekçelerle ayrımcılıkla mücadele etmeyi amaç edinmesini şart koşmuştur. Bu Sonuçlar, Avrupa Parlamentosu, Konsey, Komisyon ve diğer ilgili paydaşların sunduğu belgeler de dâhil olmak üzere, daha önce gerçekleştirdikleri çalışmalar ve ifade ettikleri siyasi taahhütlerinden hareketle ortaya koyulmuştur.

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın 21. maddesi, kendi uygulama alanında, cinsiyete ve cinsel yönelime dayalı her tür ayrımcılığı açıkça yasaklamaktadır. Birlik yasalarına göre, istihdam alanında da cinsel yönelim gerekçesiyle ayrımcılık yapmak yasaklanmıştır. Eşcinselliğin hastalık olduğunu ve tedavi edilebildiğini öne süren bir takım açıklamalar daha önce de yapılmıştı.

Bu açıklamalardaki tehlike ise; Bilimsellikten uzak bir takım yargıların bilim insanları tarafından dile getirildiğinde, kamuoyunda bilimsel saptamalar olarak kabul edilme ihtimali yüksektir. Ruh sağlığı çalışanlarının kişisel değer ve yargılarının mesleki pratiklerine olumsuz yansımaları olacaktır.

Peki, Eşcinsellik ile ilgili bilimsel otoriteler ne diyor?

Cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılayışıdır; cinsel yönelim kişide cinsel duygu, istek ve davranışların belli bir cinsiyete çekimidir; cinsel rol ise toplum içinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümüdür. Dolayısıyla, eşcinsellik cinsel kimlik ya da cinsel rolle değil cinsel yönelimle ilişkilidir.

Eşcinsel yönelim, bireyin cinsel duygu istek ve davranışlarının kendi cinsine dönük olmasıdır, erkek eşcinsel için gey, kadın eşcinsel için lezbiyen ifadesi kullanılmaktadır. Cinsel yönelim karşı cinse olduğunda heteroseksüellik, her iki cinse dönük olduğunda biseksüellik söz konusudur.

Bireyin eşcinsel olması, biyolojik cinsiyetinden farklı bir cinsel kimliği olmasına sebep olmaz. Eşcinsellik cinsel kimlik bozukluğu değildir; cinsel yönelimlerden biridir ve hastalık ya da bozukluk olarak kabul edilmemektedir.

Çok sayıda LGBTİ+ işsiz, evsiz ve hayatta kalmak için mücadele eder durumdadır. Örselenmektedir. Toplum dışına itilmektedir. Trans kişilerin durumu genel anlamıyla daha da kötüdür. Daha yüksek oranlarda evsizlik, yoksulluk ve açlıkla karşı karşıya bulunuyorlar. Bireyler ve aileleri için bu kişisel bir trajedidir. Toplum için ise insan yeteneği, yaratıcılığı ve ekonomik potansiyelinin utanç verici bir ziyanı olarak değerlendirilmektedir.

Buna karşın; LGBTİ+ haklarının dünyada insan haklarının ayrılmaz bir unsuru olarak kabul edilmesi için, ikili ve çoklu düzeyde çalışılmaktadır. Homoseksüelliğin suç olmaktan çıkarılması ve tüm devletler tarafından LGBTİ+ haklarının etkin korumasının savunulması buna dâhildir.

Ancak, vatandaşlık haklarıyla insan haklarının koruması güçlü bir sivil toplumu gerektirmektedir, zira güçlü sivil toplum, her bireyin haklarının uygulanmasının temelidir. Bu bir hastalık değil, yönelimdir. Bunu yok saymak tolu mu anlamamak ve kurallar bütünü içinde şekillenen demokrasi, insan haklarına karşı durmak anlamındadır.

İnsanların toplum içindeki konumları, düşünce, yaşam tarzı ve yönelimleri farklı olabilir. Bu farklılıkları demokrasi kültürü içinde anlama, içselleştirme, saygı duyma temelinde sosyal yaşama uyarlama en doğru olanıdır.

Yerel yönetimlerin bu konuda çok daha kapsayıcı önlemler alması, koruyucu ve kollayıcı bir tutum alması demokratik bir yaklaşımın gereğidir.

En çok örselenen kesim olarak LGBTİ+'lerin bu yönelimleri, özgürlük ve insan hakkı bağlamında değerlendirilerek ele alınması gerekmektedir. Belediyeler bu insanların barınma, sağlık, istihdam gibi sorunlarının giderilmesi konusunda, öncelikli hizmetleri geliştirmelidir.

Yerel yapılar; kendi demokratik özünü güçlendirmeli ve geliştirmelidir. Demokrasi kurallar bütünüdür. Bu kurallar bütünü içinde insanın her türlü yöneliminin insan hakkı bağlamında ele alınması, toplumun aydınlatılması ve eğitilmesi kaçınılmazdır.

Hakkı DEMİR (İnsan Hakları Derneği Mersin Şubesi)

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi 10 Aralık 1948 yılında yayımlandı, Türkiye 27 Nisan 1949 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni bakanlar kurulu kararıyla onayladı. Beynamede; “ Bütün insanlar özgür ve eşit doğarlar. Onur ve haklar bakımından hepimiz eşitiz ve herkesle aynı haklara sahibiz. Bunun nedeni, hepimizin düşünme ve yanlışı doğrudan ayırma yeteneği ile doğmamızdır ve bu yüzden başkalarına karşı kardeşlik

duyguları ile hareket etmeliyiz.” “ Hangi ırk, cinsiyet ve renkte olursa olsun, herkes eşit haklara ve özgürlüklere sahip olmalıdır. Nerede doğduğumuz, hangi dili konuştuğumuz veya hangi dine veya siyasi görüşe sahip olduğumuz veya zengin veya fakir olmamız fark etmemelidir.” “Herkesin yaşama, özgür olma ve kendini güvende hissetme hakkıdır vardır.” ifadeleri yer alır.

Militer, feodal ve erkek egemen anlayışıyla çevrelenmiş coğrafyamızda rejimin en büyük mağdurlarından biri de LGBTİ+ bireyler ve kurumlar olmakta, topluma normal olarak sunulan tüm değerler iktidar tarafından belirlenmektedir. Bu anlamda, cinsel yönelimlerin dahi politik iktidar tarafından “kabul edilebilir” olması isteniyor. Oysa bu durum, ayrımcılığın ta kendisini oluşturmaktadır

Türkiye Cumhuriyeti devletinin de altına imza attığı birçok uluslararası sözleşme bulunmakta ve ana düşünce olarak toplumsal cinsiyet eleştirisine dayanmaktadır. Bu nedenle, LGBTİ+ bireylere yönelik hak ihlallerinin derin bir sorgulama süzgecinden geçirilmesi gerekmektedir. Geçmişten günümüze dek olup-bitenlere baktığımızda, en temel haklardan biri olan kişinin cinsel yönelimi, kendisinin dışlanmasına ve şiddet görmesine neden olmakta, “toplumsal cinsiyetçi” bakış açısı hem devleti yönetenlerin, hem de toplumun büyük çoğunluğunun bakış açısını oluşturmaktadır. İçselleştirilmiş ve “normal” sayılan heteroseksüelliği temel alan bu anlayış, farklı cinsel yönelimlere şiddet uygulamayı meşru görmektedir. Dinler ve ideolojiler eliyle de yaygınlaşan bu anlayış, LGBTİ+ bireylerin yaşamlarını olağanüstü bir şekilde zorlaştırmakta, hatta kendilerini muhalefet kesiminde tanımlayan birçok kişi ve kurum dahi toplumsal cinsiyetçi bakış açısını taşımaktadır.

Baskıya dayanan kamu politikalarında cinsel yönelim ve cinsel kimlik tanımlarına yönelik normatif dayatmaların uygulanmış olması şu gerçeği netleştirmektedir: Toplumsal önyargı ve bilgisizlikten de kaynaklanan korkular, değer yargılarını belirlemekte ve LGBTİ+’ları, toplumsal baskının ve şiddetin en fazla uygulandığı bir alana taşımaktadır. Bu eksenlerdeki yaklaşımlar, mevcut anti-demokratik uygulamalardan da beslenerek, hak ihlallerinin yaşandığı bir döngü içinde toplumsal dönüşüm sürecine bile dahil edilmeyen, hatta yok sayılan LGBTİ+ sorununun daha da derinleşmesine yol açmaktadır.

Korona virüsü uygulamalarının başlarında Mersin’de Emek Ve Demokrasi Platformu olarak ne yapabilirizi konuşurken Yedi Renk adına Yağmur ARICAN, Mersin genelevi boşaltıldı ve oradakiler nereye gideceklerini bilmiyorlar, diye yazdığında hepimiz sessiz kalmıştık. Hegemonik dil ve hegemonik anlayışın bizi nasıl esir aldığını bir kez daha üzülen anlamış olduk.

Yaşamın görünür alanlarında olmayan ve olmalarına da izin verilmeyen LGBTİ+ kimlikli bireylerin, aynı zamanda güvencesi olmayan çalışma koşullarındaki sorunları da acilen çözüm bekleyen bir diğer faktörü oluşturmaktadır. Çalışma alanları bağlamında; örneğin yönetici pozisyonlarında, politikada, hatta mecliste ol(a)madıkları, karar mekanizmalarına dahil edilmedikleri gerçeği karşısında, ülkede, demokratik çoğulcu bir katılımdan ve barıştan söz etmenin mümkün olamayacağına inanıyoruz.

Farklı dini-cinsel-etnik kimliğe sahip insanlara uygulanan açık ve örtük şiddeti görmezden gelmenin bir devlet geleneği haline geldiğini, bu anlayışın, toplumsal mücadeleyle

kazanılacak anayasal haklarla kaldırılabilceğini hepimiz biliyoruz. Ancak, yasal düzenlemelerin de tek başına yetmeyeceğini biliyoruz. Bunun için yerleşik hegemonik dilin değiştirilmesi için de yoğun çaba gerektiğini düşünüyoruz. LGBTİ+ bireylerin tüm kurum ve kuruluşlarda var olma çabalarını ısrarla sürdürmelerini, her türlü zorluğa rağmen kendilerini görünür kılmak için her yerde var olma mücadelesi vermelerini; bir taraftan kendi özgün örgütlülüklerini geliştirirken bir diğer taraftan kurumlarda aktif görev almalarının önemli ve gerekli olduğuna inanıyoruz. Kurum ve kuruluşlarda ne kadar görünür olurlarsa o kadar hegemonik dile etki edebileceklerini düşünüyoruz.

Mersin, Türkiye'nin en kozmopolitik şehirlerinden birisidir. Bu yapısından dolayı farklı kimliklerin yaşadığı ayrımcılığa karşı, toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin gelişmesi için daha çok eylem ve etkinliklerin yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

Ülkeyi yönetenlerin kullandıkları sorumsuz dil, LGBTİ+'lara yönelik nefret söyleminin ve anlayışının daha da yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Mersin'de LGBTİ+'lara yönelik birçok olay ve durum yaşanıyor. Birçoğu duyulmuyor bile. LGBTİ+ bireylerin genellikle toplumsal baskılar nedeniyle başlarına gelen saldırıları anlatmakta güçlük çektikleri de ayrı bir gerçeği oluşturmaktadır. Şiddet ve saldırılara maruz bırakılan LGBTİ+ bireyleri ciddi travmalar yaşamaktadırlar.

Trans kadınlarla yaptıkları görüşmelerde birçok hak ihlalinin gizlendiği veya yaşanan -maruz kalınan hak ihlallerinin 'ihlal olmadığı, günlük yaşamlarında bu durumu normalleştirdikleri, içselleştirdikleri tespit edildi. Kolluk kuvvetleri-devlet ile başlarının belaya gireceği gibi' algıların trans kadınlarda hâkim olduğu görüldü.

Hazırlanan raporlarda; polisler şiddeti ve tacizi, nefret söylemi ve ayrımcılık, tehdit, psikolojik şiddet ve darp, kaçırılma, işyeri baskısı ve işsizlik en büyük sorun olarak dile gelmektedir.

Derneğimize yapılan başvurularda mağdurların ısrarla kimliklerinin gizli tutulmasını istemeleri, özellikle ailelerinin haberinin olmaması talepleri; LGBTİ+'ların ne tür bir insanlık dramı yaşadıklarını bize bir kez anlamamıza neden oldu. LGBTİ+'ların uğradıkları hak ihlallerinin çok küçük bir bölümünün ancak kurumlara yansıdığını da biliyoruz.

Trans kadın Eda'nın evde ölü bulunması, Silifke'de bilboardlarda nefret söylemi içeren imzasız afişler, Yedi Renk dernek binasının tabelasının kırılması, Koronavirüs salgını nedeniyle evden çıkamayan çocukların yalnız hissetmemek için pencerelerine astığı gökkuşağı çizimleri üzerinden LGBTİ+'ların hedef gösterilmesi, dünya genelinde insanların inisiyatif olarak başlattığı, ülkemizde de sosyal medyadaki inisiyatiflerle gökkuşağı çizilmesinin hedef gösterilmesi LGBTİ+'ları ötekileştirme ve nefret suçudur.

Mersin'de çeşitli tehditlere maruz kalan LGBTİ+ Onur Haftası eylem ve etkinliklerinde İHD Mersin Şubesi olarak yer alıyoruz. Gerek devlet güçleri ve gerekse sivil faşist gruplar tarafından saldırıya uğrayan etkinlik ve yürüyüşlerin özgürce yapılmasına olanak sağlanmasını talep ediyoruz. Hukuksal süreçleri takip ediyoruz ancak; hukuksal süreçlerde de büyük sorunlar yaşanmaktadır. Homofobik ve transfobik yaklaşımların yarattığı

anlayış, uygulama ve yaptırımlar; sadece LGBTİ+ bireylere zarar vermekle kalmamakta, ülkedeki mevcut nefret suçlarının da giderek artmasına neden olmaktadır.

İnsan hakları aktivistleri olarak daima LGBTİ+'ların yanındayız ve hukuksal süreçleri büyük bir titizlikle takip ediyoruz ve etmeye devam edeceğiz. Şiddet ve saldırı uygulayanları kınamakla kalmayıp, onların yargı önünde cezalandırılmaları için her türlü çabayı göstereceğimizi özellikle vurgulamak istiyoruz.

Okan ALTEKİN (Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu) Konuşması

Merhaba Herkese;

Bugün Diyarbakır Barosu LGBTİ+ Hakları Komisyonu adına buradayım. Mersin'deki pek çok sivil toplum kuruluşu, meslek örgütü ve siyasi partileri bir arada görmek mutluluk verici. Bende derseniz Diyarbakır Barosu'nda komisyon olarak kuruluş sürecimiz, faaliyetlerimiz ve ilkelerimizden bahsedeceğim. Ayrıca Diyarbakır'da yürütülen LGBTİ+ hakları mücadelesinin STK ve meslek örgütleriyle ilişkilerine fazla vaktinizi almadan değineceğim. Diyarbakır Barosu yönetimiyle yaptığımız bir takım görüşmelerden sonra 2019 yılının Ağustos ayında yazdığımız komisyon yönetmeliği oy çokluğuyla yönetimden geçtikten sonra 16 Eylül 2019 tarihinde tüm Baro üyelerine atılan SMS ile LGBTİ+ Hakları Komisyonu fiili olarak kurulmuş oldu. Kuruluş aşamasında pek çok meslektaşımız çalışmaya dahil olurken özellikle usul tartışmaları (çalışma sisteminin merkez mi? yoksa komisyon mu? olacağı gibi tartışmalar) ve kuruluş sürecinin uzamasından sonra çalışmadan çekilen meslektaşlarımız oldu. Kalan 10 kişilik bir ekiple yeniden toplanıp Diyarbakır Barosu'nun İnsan Hakları Merkezi alt komisyonu olarak kurulma teklifini kabul ettik. Tabi bu kurulum sürecinin kendisi yayınlanmaya çalışılan bir bildiri ile hak arama mücadelesine dönüştü. Komisyonun kurulduğu haberi duyulduktan sonra "Mazlumder" öncülüğünde içerisinde kendilerine İslami STK adı veren pek çok kurum adına avukatları tarafından bir nefret bildirisi hazırlandı. Yaklaşık olarak 50 avukatın imzasını taşıyan bildiri Baro yönetimiyle yapılan görüşmelerden sonra basına sunulmadı.

Kuruluş aşamasında yaşanan ve pek çok üyemizi hedef alan saldırılardan sonra "Homofobi ve Transfobi Karşıtlığı" ile "Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Ayrımcılık Yasağı" ilkelerimiz doğrultusunda faaliyetlerimize başladık. Düzenli olarak ayda iki kez toplanarak ajandamızı oluşturduk. İlk olarak Baroda zorunlu eğitim olarak verilen "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" dersinde LGBTİ+ kavramları, sık sorulan sorular ve avukat olarak LGBTİ+ müvekkillerle iletişim gibi konulara değinerek çalışmamızı yürüttük. Ne yazık ki bu faaliyetimiz de üyelere atılan nefret SMS'leriyle önlenmek istense de çalışmamızı tamamladık.

Pek çok LGBTİ+ derneğinde ve meslek örgütlerinde LGBTİ+ Hakları çalışması yürütmek ve aktivizm konularında sunum yaptık. En son Diyarbakır'da pek çok STK'yı, öğrenciyi ve hak savunucusunu bir araya getirecek ve ayrımcılık yasağını tüm yönleriyle ele alacağımız "Ayrımcılık Yasağı Çalıştayı" projesini yazıp İsviçre Büyükelçiliği'ne başvurduk. Projenin geçmesi durumunda 1 ay sürecek toplam ve 5 oturumdan oluşacak çalışmaya 40 kişinin başvurmasını bekliyoruz.

Faaliyetlerimizi bir yandan sürdürürken yaşanan pek çok hak ihlalinin de yakından takip ediyoruz. En son Diyarbakır'da bir AVM'de yaşanan ve iki trans kadının bir grup erkek tarafından darp edildiği davanın ifade alma sürecine dahil olduk. Öte yandan 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Gününde bir trans kadının erkek polis tarafından aranmaması ısrarı alandaki tüm kadınların çabasına rağmen sonuçlanmadı ve trans kadın, "kimliği yok" bahanesiyle alana sokulmadı. Trans kadın mağdurun sürecini takip ediyoruz. Ayrıca son günlerde özellikle LGBTİ+ çocukların ebeveynleri tarafından şiddete uğrama şikayetleriyle ilgilendik karakolda ifade alma süreçlerine dahil olduk. Bu başvurular dışında LGBTİ+lardan evi basılan ve tehdit edilen pek çok LGBTİ+ mağdur özellikle güvenlik ve devletin kendilerini korumayacağı endişesiyle bizden bilgi alsa da adli ve idari makamlara başvurmak istemediklerini belirttiler. Bu veriler bile aslında Türkiye'de yayınlanan pek çok hak ihlali raporuna da yansımış durumda. LGBTİ+lar pek çok hak ihlaline uğrasa da kimliklerinin ifşa edileceği, güvenliklerinin sağlanamayacağı veya adaletle güvenmedikleri için adli süreçlere başvurmaktan imtina etmişlerdir.

Son olarak LGBTİ+ mücadelesinin STK ve meslek örgütlerinde yürütülmesinin öneminden bahsederek konuşmamı tamamlayacağım. Bildiğiniz üzere LGBTİ+lar hak ve özgürlükleri başta yaşam hakkı olmak üzere ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının sürekli ihlaline uğraması bir yana pek çok kurum tarafından nefret söylemiyle hedef gösterilmekteyken Barolar tarafından bu mücadelenin yürütülmesi son derece önemli. LGBTİ+ Haklarını sadece LGBTİ+'lar değil insan hakları ve demokrasi mücadelesinde yer alanların da savunması gerekir. Bugün hala pek çok insan hakları aktivisti belki büyük bir sorun olarak görülmesine de ayrımcılık temellerini sayarken cinsiyet, din, ırk diye devam ederken cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini saymaması ve LGBTİ+ varoluşunu göz ardı etmesi de pek çok hak ihlalin önünü açtığını düşünüyorum. LGBTİ+lar uğradıkları hak ihlalleriyle değil aynı zamanda insan hakları alanında mücadele eden pek çok kurumun görmezden gelmesiyle yaralanabilmektedir. Dinlediğiniz için teşekkürler.

Yağmur ARICAN (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği)

Aslında bu bizim 2018 de başlattığımız bir çalışma; Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lara yönelik hak ihlalleri raporlanması ve yayınlanması. Elbette ki bu raporları yayınlatalım fakat bunun birde çözüm odaklı bir çalışması olması gerekiyor aslında Çalıştayın amacı biraz bu Tabi ki bu burada kalmayacak uluslararası boyuta taşınacak ve muhataplarına bir kitap halinde derlenerek sunulacak. İstatistiğini yaptık yarın arkadaşımız bunun istatistiğini açıklayacak. Aslında birazda muradımız şu; LGBTİ+ derneklerinin ötesinde bu alanda çalışacak Sivil Toplum Kuruluşlarını projeye dâhil edebilmek ve onları bu alanda birazcık çalışmaya zorlamak değil de teşvik etmek diyelim ki bu proje bir adım olacaktır diye düşünüyoruz biz.

Bir baronun bu alanda bir raporu olsun, bir siyasi partinin bu alanda bir raporu olsun, demokratik kitle örgütlerinin hepsinin etnik köken, kadın, çocuk, engelli raporu olduğu gibi LGBTİ+ lara yönelik de bir raporunun olması muradımız. Sanıyorum bunun temelini attık diye düşünüyorum ben. Bu çalışma ileride bir vücut bulacaktır diye düşünüyoruz biz. Elbette hedefimiz bu alanın kendi başına raporlanması değil tüm Sivil Toplum Kuruluşlarının,

Demokratik Kitle Örgütlerinin ortaklaşa ortak bir rapor yayımlaması muradımız. Beş ayrı şehirde bunun çalışmasını yürüttük, 5 ayrı pilot bölge seçtik bu çalışmamızda.

Projenin hedeflerinden bahsedecek olursak, elbette yaşanan hak ihlallerini görünür kılmak ortak bir paydada buluşarak çözüm aramak, bunun yanında sivil toplum diyalogunu güçlendirmek, birlikte çalışma üretme güçlü STK temellerini atmak.

Yaşanan hak ihlallerini her yönüyle değerlendirip istişaresini yapıp yasa yapımcılara baskı oluşturmak.

Belki de biraz da şuraya dikkat çekmek lazım, diğer alanlarda yaşanan hak ihlallerinin yanında demokratik STK'lar da yaşanan hak ihlalleri, can acıtıcı ama bu gerçekliği de görmezden gelemeyiz.

Bu çalışma bizlere birde yol haritası çıkartıyor, eksiklerimizi görmemizi çalışmalarımızı hangi alanda güçlendirmemizi de belirliyor. Sorunları birlikte çözebilmek umuduyla, çalışmaya katılan destek sunan tüm STK'larını ve bağımsız aktivistleri saygıyla selamlıyorum, teşekkür ederim.

Mehmet BAYRAM (Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi)

Adana LGBTİ+ Dayanışma İnsiyatifi Adana LGBTİ+ Hak İhlalleri Raporu

(1 Ocak 2019 - 31 Aralık 2019)

GİRİŞ

Adana LGBTİ+ Dayanışma tarafından 01.01.2019 ve 31.12.2019 tarihleri arasında yaşanan hak ihlallerine yönelik geliştirilecek faaliyetler için hazırlanmaktadır. Bu rapor oluştururken 01.01.2019 ve 31.12.2019 tarihleri arasında LGBTİ bireylerin katılımını sağladığımız odak grup görüşme çıktıları ile birlikte sosyal medya tarafında gözlemlediğimiz ve bizzat tarafımıza elektronik ortamda başvuruda bulunan başvurular göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Yapılan başvuruların bütünü Adana'da yaşayan LGBTİ+'larla ilgili sorunlar ve çözüm önerilerinin konuşulduğu toplantılar, rapordaki hak ihlallerinin genel odağını belirtmiştir. Başvuruların analiz edilmesi ve toparlanması için aşağıdaki gibi konulara ayrılmıştır.

- a)** Fiziksel şiddet (vurma, tekmeleme, darp vb) ,
- b)** Sözel şiddet (hakaret, nefret söylemi, homofobik ve transfobik söylem vb.),
- c)** Ekonomik şiddet (mobbing, işten çıkarılma vb.),
- d)** Cinsel şiddet (zorla cinsel ilişkiye zorlama ve fiziksel temas olmaksızın vb),
- e)** Takip edilme ve tehdit,
- f)** Sağlık hakkının engellenmesi
- g)** Eğitim hakkının engellenmesi
- h)** Mal veya mülke hasar, damgalama veya gasp,
- i)** Alıkonulma (kilit altına alınma, tecrit, vb)
- j)** Kolluk kuvvetleri tarafından korunma talebinin reddedilmesi (polis, savcı gibi)

ADANA'DA YAŞANAN HAK İHLALLERİ

1. Fiziksel şiddet (vurma, tekmeleme, darp vb.): Adana'da LGBTİ+'lara yönelik fiziksel şiddete maruz bırakılmış kişi sayısı 5 kişidir. Bu kişilerin 3'ü eşcinsel 2'si ise trans bireydir.

Başvuru 1: 08.03.2019 – H.A ve U.E

LGBTİ aktivistleri Adana'da yapılacak olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarına giderken Atatürk Caddesinde kimliği belirsiz kişiler tarafından tekme atılmış ve ellerindeki gökkuşağı bayraklarını çekmeye çalıştıklarını iddia etmektedirler.

Başvuru 2: 20.03.2019 – Mehmet BAYRAM ve Dilan YILMAZ

LGBTİ+ Aktivisti Mehmet BAYRAM ve Dilan YILMAZ Çukurova Üniversitesi Erişkin Cinsiyet Araştırmaları Merkezine şehir dışından cinsiyet geçiş terapisi gören trans kadın S.A.'yı ziyaret etmek için gittikleri hastane de hasta kabul işlemlerine bakan çalışanlardan birinin "artık burası travestilerden geçilmiyor" söylemi üzerine sözlü tartışma yaşanmıştır. Sözlü tartışma sonrasında hastane güvenlik görevlileri tarafından zorlama gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir.

Başvuru 3: 02.04.2019 – S.Ç.

Adana'da X Kız Meslek Lisesi 3. Sınıf öğrencisi olan takipçimizden gelen hak ihlali şöyledir. Kendisini eşcinsel kadın olarak tanımladığı için okul yönetimi tarafından fişlendiğini ve arkadaşları tarafından kadınlar tuvaletinde fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir.

2. Sözel şiddet (hakaret, nefret söylemi, homofobik ve transfobik söylem vb.)

Başvuru 1: 08.03.2019 – H.A ve U.E.

LGBTİ aktivisti olan H.A. ve U.E. Adana'da yapılacak olan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamalarına giderken Atatürk Caddesinde kimliği belirsiz kişiler tarafında homofobiye ve transfobiye maruz bırakılmıştır.

Başvuru 2: 02.04.2019 – S.Ç.

Adana'da X Kız Meslek Lisesi 3. Sınıf öğrencisi olan takipçimizden gelen hak ihlali şöyledir. Kendisini eşcinsel kadın olarak tanımladığı için okul yönetimi tarafından fişlendiğini ve arkadaşları tarafından kadınlar tuvaletinde fiziksel şiddete maruz kaldığını beyan etmiştir.

3. Ekonomik şiddet (mobing, işten çıkarılma vb.)

Başvuru 1: 31.12.2019 – Mehmet BAYRAM

01.09.2018 tarihinde Seyhan Belediyesi Kadın Dayanışma Merkezi Projesi Koordinatörü olarak iş başlayan LGBTİ Aktivisti Mehmet Bayram 31.12.2019 tarihinde yeni seçilen yönetim tarafından sözleşmesi uzatılmamıştır. Sözleşmenin yenilenmesi üzerine yapılan

görüşmelerde ise, görünür eşcinsel olması sebebiyle, toplumun hassasiyeti gibi söylemlerle karşılaşmıştır.

Başvuru 2: 21.05.2019 – Dilan ARTUK

LGBTİ+ Aktivisti ve trans kadın olan Dilan ARTUK, fuhuş yaptığı gerekçesiyle kolluk kuvvetleri tarafından evinde taciz edildiğini iddia etmektedir.

4. Cinsel şiddet (zorla cinsel ilişkiye zorlama ve fiziksel temas olmaksızın vb.)

Başvuru 1: 17.04.2019 – N. Ş.

Kız Meslek Lisesinde okuyan N.Ş. lezbiyen bir kadındır. Aynı zamanda okulda açık kimliğiyle bilinmektedir. N. Ş.'nin sevgilisini okuldaki beden eğitim öğretmeni zorla cinsel ilişkiye zorladığı için, N. Ş ve sevgilisi okuldan ayrılmak zorunda kalmıştır.

5. Takip edilme ve Tehdit

Başvuru 1: 17.01.2019 – Mehmet BAYRAM.

Adana Onur Yürüyüşünü hedef gösteren Akit Gazetesi'nden ötürü kimliği belirsiz bir çok kişi tarafından İnsan Hakları Aktivisti Mehmet BAYRAM sosyal medya hesaplarından tehdit edildiğini beyan etmektedir.

Başvuru 2: 21.02.2019 – Mehmet BAYRAM.

Adana Onur Yürüyüşü sonrasında muhafazakâr ve radikal İslamcı gruplar tarafından kimliği belirsiz kişiler tarafından takip edildiğini beyan etmektedir.

6. Sağlık hakkının engellenmesi: Yedi trans seks işçiliği yaşadıkları sağlık problemleri sebebiyle Adana'da bulunan çeşitli hastanelerde hizmet alamadıklarını beyan etmiştir.

7. Eğitim hakkının engellenmesi: Adana'da bulunan ortaöğretim kurumlarındaki LGBTİ'lerin okul yönetimi ve akranlar tarafından fiziksel şiddete ve sözel zorbalığa maruz kalan, yaptığımız birebir görüşmelerde, 28 Genç LGBTİ'nin 16'sının nakil işlemleri ile başka kurumlara yerleştirildiğini, 14'ünün ise disiplin suçuna sevk edildiği iddia edilmektedir.

SONUÇ

Son zamanlarda, LGBTİ çalışmaları yürüten kurumlara ve LGBTİ+'lara karşı yapılan sistematik saldırılar ve ayrımcı uygulamalar giderek artmaktadır. Buna karşın koruma ve psiko-sosyal aktiviteler yürütebilecek kurumlar ise yeterince bulunmamaktadır. Bu süreçte yaşanan herhangi bir durumunda ise, proaktif yaklaşım sergilenememektedir. Bu sebeple LGBTİ çalışmaları yürüten aktivistler direk hedef alınarak, damlanmaya ve klişeleştirmeler kullanılarak sosyal ortamdan uzaklaştırılmaya zorlanmaktadır. Gözlemlediğimiz bir olgu ise, görünür LGBTİ+'lar daha güvensiz bir yaşam sürdürdükleri apaçık ortadır. Bunu da kurumlara

başvurular yapan ve başka ülkelere iltica eden LGBTİ+ aktivistlerden görebiliriz. LGBTİ+ çalışmaları sadece LGBTİ+ örgütlerinin görevi olmamakla birlikte heteroseksist ve heteronormativeye karşı herkesin LGBTİ+'ların görünürlüğüne önem vermektedir. Ayrıca Adana'da LGBTİ+ Dayanışma İnisyatife yönelik saldırılar karşısında LGBTİ+ sindirilmeye ve yok edilmeye çalışılmıştır. Bu süre içerisinde inisyatifte görev yapan aktivistler sol ve sosyalist ve diğer kuruluşlarla iletişimini koparmış. Süreci kendi öz savunma yöntemleri ile planlamalarını gerçekleştirmektedir. Adana LGBTİ+ Dayanışma İnisyatifi tüzel kişilik olma hali konusunda çalışmaları sürdürmüş olup, Adana'ya şartlı mülteci olarak gelen LGBTİ+'lar katmanlı ayrımcılığa maruz bırakılmaktadır. Tüzel kişiliğin oluşması acil ve önem arz etmektedir.

Zübeyde AKPINAR Mersin Günebakan Kadın Derneği

Mersin'de 2019 Yılında LGBTİ+lara Yönelik Hak İhlalleri

2019 yılı LGBTİ+lar ve kadınlar açısından, dezavantajlı gruplar açısından şiddetin, ayrımcılığın ve baskıların arttığı bir yıl oldu. Mersin'de geçtiğimiz yıl trans kadınlara yönelik emniyet güçlerinin ve bekçilerin tacizi ve baskısı basına da yansdı. Giyimlerinden dolayı şort ya da mini etek giydikleri için akşam sokağa çıktıkları için şiddete maruz kaldılar. Bu baskı ve şiddet olayları ile ilgili biz Günebakan Kadın Derneği olarak Mersin Kadın Platformu ile birlikte baskıların son bulması için ve kamu oyu oluşturabilmek için basın açıklamaları yaptık.

Her yıl haziran, temmuz aylarında yapılan LGBTİ+ların sorunlarına dikkat çekmek, farkındalık ve bilinç yükseltmek için yapılan "5.Onur Haftası" etkinlikleri Mersin Valiliği tarafından OHAL, genel ahlak, huzur, güvenlik gibi gerekçelerle 20 gün süreyle yasaklanmıştır. "LGBTİ+'ların ve kadınların yaşamlarına yönelik nefret, ayrımcılık içeren heteroseksist, patriyarkal politikalar şu an ki AKP iktidarı ve yönetici güçler tarafından desteklenmekte ayrımcılık, şiddet ve baskılar artmaktadır. Bu güçlerden beslenen Yeni Akit gazetesi 2019 yılı Mersin "5. Onur Haftası" 'nı hedef almış ve bu alanda mücadele eden dernek yöneticilerini, aktivistleri hedef göstermiştir. Bu haber sonrası Mersin Valiliği "onur Haftası" etkinliklerinin güvenliğini sağlayacağı yerde etkinlikleri yasaklama yoluna gitmiştir. Demokratik mücadele alanlarımızın daraltıldığı, eylem ve etkinliklerimizin yasaklandığı basın açıklamalarına katılanlara para cezalarının yazıldığı ve bu şekilde muhalefetin baskı altında tutulmaya çalışıldığı bir yıl oldu.

Nefret söylemleri bazen de imzasız bilbord afişlerinde kendini gösterdi. Silifke ilçesinde LGBTİ+ ları ve kadınları hedef alan imzasız bilbord afişi yapıldı. Ne yazık ki etkili bir soruşturma yapılmadan bu konu kapatılmıştır. Toplum şiddete teşvik eden bu tip uygulamaların nefret suçu sayılıp ona göre soruşturma yürütülmesi ve yargı sürecinin işletilmesi gerekirdi.

Şiddetin kökeninde ayrımcılık yatmaktadır. Bizim öncelikle ayrımcılıkla mücadele etmemiz, toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaşamın her alanında hayat bulması için güç birlikleri ve dayanışma ağları oluşturmamız gerekir.

Ahmet ÇEVİK (BİZ Antalya Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği)

BİZ Cinsel Yönelim ve Cinsel Kimliği Araştırmaları Derneği Antalya'da 8 Mart 2019 tarihinde resmi olarak kuruldu. Antalya 'da LGBTİ+ Derneği olarak dernekleşme süreci öncesinde de bölgede uzun zamandır süren hak ihlallerini takip etmeye çalışıyor ve kamuoyuna duyuyorduk.

Dernekleşmemizi hızlandıran süreçlerden biri, 100 'e yakın avukat imzası ile LGBTİ+ merkezi kurulması için oluşturulan talebe rağmen Antalya Barosu Başkanlığı'nca Baro da LGBTİ+hakları merkezinin kurulmaması oldu. Bu durumda başlı başına kurumsal bir yapı tarafından gerçekleştirilen ağır bir hak ihlali niteliği taşıyor.

Dernekleşme sürecinden sonra, kurumsal yapımız ile bölgede insiyatif olarak yaşanan LGBTİ+ hak yönelik ihlallerini raporlaştırmaya başladık.

Biz LGBTİ+ Derneği olarak kurulurken de kamu otoritelerinden derneğimize yöneltilen hak ihlallerini yaşadık. Dernek kuruluş anında bile tüzük onayımız valilik tarafından uzun süre nedensiz bir şekilde geciktirildi.

2019'da Antalya da üç günlük gerçekleştirilmesi planlanan onur haftasında, BİZ LGBTİ + derneğine yönelik Antalya Valiliğince getirilen 15 günlük LGBTİ + etkinliklerine yönelik yasaklar da hak ihlallerini yaşadık.

Dernek adına banka hesapları açmak için başvurduğumuz İş Bankası ve Garanti Bankasınca gerekçesiz olarak hesap açılma taleplerimizin reddi nedeni ile kurumsal olarak hak ihlallerini yaşadık. Şu anda derneğimizin banka hesabı olmadığı için ödemelerimiz de ve gelir elde etmekte zorluk çekiyoruz. Bu yönüyle de ağır bir hak ihlali yaşadık.

Yine dernek kurulduktan sonra Dernek üyesi ve yönetim kurulunda bulunan arkadaşlarımız otobüste homofobik sözlü tacize maruz kaldıktan sonra indikleri durakta darp edildi. Bu konu da dernek yönetim kurulu üyelerimiz ve dernek avukatlarımız gerçekleşen nefret suçunun takipçisi oldu.

Bir de bölge ceza evlerinde Antalya ve Alanya da bulunan L tipi ceza evlerinde LGBTİ mahpuslara yönelik hak ihlalleri var ve bu can yakıcı bir noktaya ulaştı , bu noktada bir raporlama gereği duyduk ve ilgili makamlara iletmek istedik.

Antalya , Akdeniz Bölgesinin şu anda nüfus yoğunluğu bakımından en büyük kentti.

Bu kentte çok ciddi anlamda hak ihlalleri yaşanıyor. Mesela trans kadınlara yönelik nefret cinayetler, nefret suçları işleniyor ve Antalya, Türkiye'de trans kadın cinayetlerine yönelik şiddette 2. Sırada yer alıyor. En son 2019 yılında evinde sırtından birçok kez bıçaklanarak öldürülen Gökçe SAYGI'nın dava dosyasını takip ederek kamuoyuna duyurduk.

Bu olayların bir şekilde raporlanması lazım. Antalya bazında da bu raporlamanın örneklerini Mersin 7 Renk'le beraber açıklıyoruz. Bölge de aslında hak ihlalleri raporlandıkça, gündeme geldikçe bunlara çözüm üretme süreci de bize sağlıyor. Yani bir sorun var ortada ve bu sorunun nasıl giderilmesi gerektiği konusunda teknik bilgiler ve bize de pratikler sunuyor. Bu bağlamda bu raporlar kıymetli ve önemli, mücadelede yol yöntem pratikleri sunuyor. Ulusal, uluslararası alanda görünmeyen bu mecraların göz önüne getirmek için önemli. Birçok insan görmüyor, görmezden geliyor. Bunların yazılı bir şekilde basında yer alması, ifade edilmesi, konuşulması, kapatılmaması ve takibi hak ihlallerinin önlenmesi

bakımından kıymetli. Bu nedenlerle biz bu raporlamalarda yer aldık. Bu raporlamaların daha da geliştirilmesi gerekiyor. Sadece bu çalışma da 2019 dönemini içeren hak ihlalleri var ve biz şu anda 2020'ye girdik. Aslında 2020 de hak ihlalleri başladı ve bunların da raporlanması gerekiyor. Bunların raporlamaların hak ihlallerinin dile getirilmesi süreklilik arz etmesi gerekiyor. Kamuoyuna ve kamu otoritelerine yönelik de bu raporlar hak ihlallerinin giderilmesi bakımından bir çağrı niteliği de taşıyor.

Yusuf GÜLSEVGİ (ZeugMADİ LGBTİ+ Gaziantep)

Hak ihlallerini raporlayabilmek için mağdurlarla görüşmeye başladığımızda çok ilginç vakalar ile karşı karşıya kaldık. Onlardan biri Gaziantep'de bulunan koli parkında (gay parkı) bulunan bankaların yetkililer tarafından mühürlenmesiydi. Trans sex işçilerinin ve lezbiyen, gay, biseksüel bireylerin görünür olduğu ve kentin merkezinde bulunan parkta, gerici bir grup trans bireylere saldırdı. Ertesi günü parkta bulunan bankalar mühürlendiği ve parkın kullanımına kapatıldığı bilgisine ulaştık.

Bunun dışında hak ihlallerini raporlamak için sahaya indiğimizde dikkatimizi kırsal alanda doğrudan fiziksel şiddet mağduru kişi sayısının yoğun olduğunu gözlemlerken, biraz daha merkezde olan ve kalabalık mahallelerde şiddetin psikolojik türünün yoğun olduğunu fark ettik. Aynı kentin Karataş semtinde LGBTİ+ olmakla, Cinderesi'nde LGBTİ+ olmanın çok farklı şeyler olduğunu anladık. Bu durumu her ne kadar gelir dağılımı ile bağdaştırsak da, sosyolojik olarak irdelenmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Görüşmeler sırasında bireyler şiddete alışkın olduklarını ifade etti. Görüştüğümüz her üç kişiden biri "bizim için bunlar sorun değil, her zaman yaşadığımız bir durum." ifadesini kullandılar. Bu söylem bireylerin, homofobik, transfobik, eril, cinsiyetçi ve maskülist zihniyetin ürettiği ve LGBTİ+ insanlara dayattığı öğrenilmiş çaresizlik olduğunu düşündürdü. Her geçen gün tanık olduğumuz ve üçüncü kişilerden duyduğumuz ihlallerin sayısı gittikçe artmakta. LGBTİ+ örgütü olarak haklarımızı koruyan bir yasa için mücadelemize devam edeceğiz.

Mürsel Tonguç SALMANOĞLU (İnsan Hakları Derneği Hatay Şube Yürütme Kurulu Adına)

İnsan Hakları Derneği Hatay Şube LGBTİ + Birey Raporu

Hatay İli Türkiye'de farklı dinlerin mezheplerin ırkların, siyasi anlayışların ve kültürlerin yaşadığı kozmopolit bir kent olarak bilinir. Bu özelliğinden dolayı hoşgörü kenti olarak da adlandırılır. Hatay Türkiye'deki birçok kentte göre farklılıklara karşı daha toleranslı davranan belli bir düzeyde demokratik bilince sahip olan bir kent olmasına rağmen istenilen düzeyde ötekileri, ötekileştirmeyen, bir yapıda değildir. Genel olarak Orta doğuda ve Türkiye'deki demokratik kültürün eksikliği Hatay'a da sirayet etmiştir. Bilindiği üzere demokratik kültürün gelişmesi sadece halkların inisiyatifleriyle gerçekleşebilecek bir olgu değildir. Devletlerin anayasalarında ve yasalarında ve pratikte izledikleri politikalar hala demokratik bilincin gelişmesinde temel belirleyicilerden biridir. Türkiye'de birçok yasanın eksikliği ve olumlu diyebileceğimiz birçok yasanın pratikte uygulanmaması demokratikleşmenin önünde en büyük engeldir. Her ne kadar Sivil Toplum Kuruluşları (STK) demokratik bilincin gelişmesinde yüzyılımızda etkin bir rol oynasa da devletin baskısı ve

medya aracılığıyla bazı STK'ların (özelikle insan, kadın, çocuk ve LGBTİ+ bireylerin haklarını savunan hak temelli STK'lar) marjinalleştirilmesi ve manipüle edilmeleri demokratik mücadelenin sekteye uğramasına neden olmaktadır. Devlet tarafından uygulanan bu antidemokratik uygulamalar Hatay ilinde yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Buda ne yazık ki toplumun demokratik bilince doğru evrilmesini geciktirmektedir. Kişilerin temel hak ve özgürlüklerini bile savunmalarının engellendiği bir konjonktür de ötekinin de ötekisi olarak adlandırabileceğimiz LGBTİ+ bireylerin kendilerini ifade etmesi çok ama çok zordur. Genel perspektif ile baktığımızda yukarıda bahsettiğimiz nedenler yani demokratik kültürün gelişkin olmaması LGBTİ+ bireylerin görünür olmasını yerelde de doğrudan etkilemektedir. Yerelin kendi hassasiyetlerine biraz daha yakın bir mercekten baktığımızda maddeler halinde şunları söyleyebiliriz:

1. Hatay ile her ne kadar farklı kültürlerin bir arada yaşadığı kent olsa da, bu kültürler kendi yaşam alanlarını izole ederek birbirinden kopuk bir şekilde yaşamaktadır. Bu kopukluk farklılıkların bütünleşmesini engellediği gibi birbirlerinin sorunları hakkında bilgi sahibi olmalarını da engellemektedir. Neticede farklı ilçelerde ve beldelerde yaşayan LGBTİ+ bireylerin birbirlerinden haberdar olmasını, etkileşimini, bütünsel davranmalarını engellemektedir. Örneğin; Hatay'ın Altınözü, Reyhanlı, Hassa, Yayladağı, Belen, Erzin, Payas ve Dörtyol gibi ilçeleri genelde Türk, Arap, Kürt Sünni'lerden oluşurken, Samandağ, Harbiye, Arsuz Alevi Arap'lardan oluşmaktadır. Antakya merkezin yaklaşık yarısı Alevi Arabı iken geriye kalan kesiminin çoğunluğunu Arap Sünni'ler ve Arap Sünni'lerden daha az olan Türk Sünni'ler oluşturmaktadır. İskenderun ise üstte bahsettiğimiz kültürlerin daha karmaşık bir yapıya büründüğü yer olarak önümüze çıkar. Birbirinden bu şekilde izole edilen halkların içlerinde LGBTİ+ bireylere ulaşmak çok zordur. Temel nedenlerden biri olarak gördüğümüz bu izole kültürü halklar arasında bütünlüğü engellediği gibi LGBTİ+ bireylerinde örgütlenmesini engellemektedir.

2. Birinci madde belirttiğimiz izole alanlarında yaşayan halklardan özellikle Türk ve Arap Sünni'lerin yaşadığı alanlar feodal yapının daha ağır hissedildiği yerleşim birimleridir. Kadının kamusal alanda yok denecek kadar az olduğu bu yerleşim birimlerinde eril zihniyetin ağırlığı demokratik kültürün gelişmemesinde temel faktördür. Bu yerleşim birimlerin de yaşayan LGBTİ+ bireylerin kendilerini görünür kılmaları ve örgütlenmeleri imkânsız gibi bir şeydir. Fakat istisnalarda mevcuttur. Örneğin Altınöz'ünde kendini LGBTİ+ birey olarak tanımlayan bunu da oradaki halka kabullendiren bir birey varlığı bilimiz dâhilindedir.

3. Bilindiği gibi kentler tarihte her daim yeniliklerin öncüsü olmuştur. Antakya merkez ilçede kadim bir kenttir. Kent merkezinde Antakya'da demokratik bilincin üstte bahsettiğimiz yerleşim birimlerinden daha gelişmiş olması birçok siyasi partinin ve STK'nın oluşmasına neden olmuştur. Kentin dinamiğini belirleyen bu demokratik kitlelerin ne yazık ki bünyelerinde LGBTİ+ bireyleri kapsayan ya da onların sorunlarıyla ilgili özel komisyonlar bulunmamaktadır.

4. Hatay kentinde LGBTİ+ bireylerin haklarını savunan bir derneğin olmaması da görünür olmalarını engellemektedir.

5. Dinlerin, kültürlerin geri yanları ve aile içi LGBTİ+ bireylere karşı olan önyargılar ve kabullenememe, yaşanan temel sorunlardan bir olmakla beraber görünür olmalarını da engelleyen temel faktördür.

6. Ulusal ve yerel medyanın toplum üzerinde LGBTİ+ bireylere yönelik ayrımcı söylemi bir diğer etkidir.

7. Cinsel kimlik toplumsaldır. Fakat toplumda hâkim olan zihniyete göre cinsel kimlik biyolojik olarak bilinmektedir. Doğru olarak bilenen bu yanlış birçok kentte olduğu gibi kent genelinde LGBTİ+ bireylerin mücadelesini ve görünürlüğüne engellemektedir.

8. Antakya kent merkezindeki emek ve demokrasi güçlerinin LGBTİ+ bireyler ile ilgili bağımsız bir komisyonun bulunmaması.

9. Ulusal ve yerel medyanın LGBTİ+ bireyler hakkında yürüttüğü ayırıcı söylemin varlığı. LGBTİ+'ların sosyalleşebileceği güvenli alanlar bulunmuyor. Mekânlar da LGBTİ+ dostu değil.

10. Aileler genel olarak çok muhafazakâr (etnik kimlikten, dinlerden bağımsız olarak) ve çocuklarına psikolojik ve fiziksel şiddet uyguluyorlar.

11. Feminen eşcinsel erkekler çocukluklarından itibaren yoğun bir cinsel tacize maruz kalıyor ve tecavüz vakaları çok yaygın.

12. LGBTİ+ bireylerin kendi aralarında şiddetin çok yaygın olduğu, özellikle eşcinsel erkekler ve trans kadınlar arasında toplumsal normlara uygun maskülen erkeklik yüceltiliyor. LGBTİ+ bireyler arsında feminen eşcinsel erkeklere ve kilolu, kısa erkeklere yönelik dışlayıcı bir dil mevcut.

13. LGBTİ+ bireylerin kimlikleri ile barışma süreçlerinde Antakya'dan daha büyük şehirlere göç etme ihtiyacı duydukları, bununda direnme yetisi olan LGBTİ+ bireylerin Antakya'da görünürlüğüne azaltmakta ve entelektüel birikimin oluşmasına engellemekte.

14. Antakya'da yaşayan LGBTİ+ bireyler yoğun bir gizlenme ihtiyacı duyuyorlar. Birçokları heteroseksüel evlilikler yapıyor ve ikili hayatlar yaşıyorlar. Kendi kimlikleri ile barışma süreçlerine de giremiyorlar.

15. Demokratik kitle örgütlerinin kurumlarında LGBTİ+ bireyler hakkında bilgilendirici dokümanların ve gökkuşağı bayrağının bulunmaması.

16. Yapılan homofobi ve transfobi atölyelerine demokratik kitle örgütlerinden katılımın hiç olmaması ya da çok az olması.

17. Gündelik dilde yerleşmiş küfürlerin çoğunluğu LGBTİ+'ları, kadınları nesneleştirmek ve aşağılamak üzerine olduğundan LGBTİ+ bireyler sokakta yürürken sürekli kendi kimliğine dair nefret duymasına neden olmakta.

18. Antakya'da yaşayan LGBTİ+ bireylerin çoğunluğu kendini gizlediği için maruz kaldıkları şiddet durumlarında hukuktan yararlanamamakta.

19. Antakya'da LGBTİ+ bireylere ait örgütlenme çalışmaları şehir dışından gelen kişiler tarafından yürütüldüğü için sürekliliği sağlanamamakta.

20. Demokratik kitle örgütlerinde homofobi ve transfobi atölyesi yapmanın yeterli olduğuna dair bir kanının mevcut olması.

21. LGBTİ+ bireyler içindeki kadınlar Türkiye'de olduğu gibi Antakya'da görünmez durumda.

22. Trans kadınlar ve feminen eşcinsel erkekler iş imkânı bulamamakta. Zorunlu seks işçiliği yapmaktalar.

23. LGBTİ+ bireylere yönelik Antakya’ da donanımlı psikolog ağı yok, CETAD eğitimi almış psikolog da maalesef mevcut değil.

24. LGBTİ+ bireylere ayrımcı söylem de ve tavırlarda bulunmayan güvenilir doktorlar mevcut değil. Özellikle trans geçiş süreçlerine hâkim olan ve güvenilir doktorlar mevcut değil.

25. LGBTİ+ bireylerin örgütsüz ve gizli olmaları aralarında sağlıklı bilgi akışına olanak sağlamıyor. Bu nedenle de cinsel yolla bulaşan hastalıklara dair korunma yöntemlerine özen göstermiyorlar ve tanı konan LGBTİ+ bireylerin sayıları artıyor.

26. Antakya’da LGBTİ+ bireylerin sosyalleşebileceği güvenli alanlar bulunmamakta. Var olan Mekânlar da LGBTİ+ dostu değil.

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1. LGBTİ+ bireyler hakkında mücadele edecek bir STK’nın Antakya kent merkezinde kurulması

2. Antakya kent merkezindeki emek ve demokrasi güçlerinin LGBTİ+ bireyler ile ilgili bağımsız bir komisyon kurarak kitlelerine LGBTİ+ bireyler, haklar ve özgürlükler, toplumsal cinsiyet hakkında paneller düzenlemeli ve bunları yerel medyayla paylaşmalı

3. Kamu kurum kuruluşları ile emek ve demokrasi güçlerinin oluşturacağı komisyon görüşmeli ve LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları sorunlar ile ilgili birlikte mücadele etme kararı alınmalı

4. Ulusal ve yerel medyanın LGBTİ+ bireyler hakkında yürüttüğü ayrımcı söylemi kırma amaçlı yerel ölçekli sosyal medya hesaplarının oluşturulmalı

5. Yerel halkı da içine alacak LGBTİ+ bireyler hakkında konferanslar ve paneller düzenlenmeli

6. LGBTİ+ bireylerin ailelerinin uzmanlar aracılığıyla ziyaret edilmeli

7. Demokratik kitle örgüt kurumlarında LGBTİ+ bireyler hakkında bilgilendirici dokümanlar ve gökkuşağı bayrağının bulunmalı

8. Antakya’da LGBTİ+ bireylerin sosyalleşebileceği güvenli alanlar oluşturulmalı

9. Demokratik kitle örgütlerinin LGBTİ+ bireylerin görünürlüğüne artırmaya yönelik daha yaratıcı düşünceler ve pratikler içine girmesi sağlanmalı

10. LGBTİ+ bireylere yönelik Antakya’ da donanımlı psikolog ağı kurulmalı ve CETAD eğitimi almış psikologlar sağlanmalı.

11. LGBTİ+ bireylerin yaşadıkları hukuksal sorunlara mücadele etmek için Hatay Barosu’nda LGBTİ+ bireylere destek komisyonu kurulmalı.

Av. Ezgi Özkan (Mersin Barosu İnsan Hakları Merkezi Adına)

Mersin Barosu LGBTİ+ Çalışmaları ve Öneriler

Değerli Katılımcılar,

Öncelikle günün bu saatine kadar sabırlı ve aktif katılımınız için teşekkür ederim. Değınilecek o kadar çok konu varken aktarımının sizi sıkmayacağını umarak, kısaca Mersin 7 Renk'in kurulduğu ve dernekle tanıştığım 2013 yılından bu yana Mersin Barosu bünyesinde LGBTİ+ hakları konusunda neler yapabildiğimiz ve bugünden sonra neler yapabileceğimizden bahsedeceğim.

İlk olarak hak savunuculuğu bağlamında, gönüllülük esasıyla çalışan biz avukatların bireysel çabalarından bahsetmek gerekir. Bu çabalar, LGBTİ+ hakları alanında bazı gelişmeleri beraberinde getirmekle birlikte yetersiz kalabiliyor; birçok meslektaşın dokunmaktan kaçındığı bu alana ilgi duyanların farkındalığı ile sınırlanabiliyor. Bu nedenle günümüze kadar yürütölen çalışmaları, Mersin Barosu yönünden hem bir dayanışma örneğı hem de öz eleştiri olarak değerlendirmek mümkün.

Özellikle İnsan Hakları Merkezi'nde görev alan avukatlar, dönem dönem katıldığı çalıştay ve panelleri Mersin Barosu Başkanlığı'na raporlama yöntemini kullanıyor. Raporlanan çalışmalar arasında, Trans Seks İşçilerine Yönelik Adalete Erişim konulu Kapasite Geliştirme ve Avukat Eğitimi, Homofobi Bifobi Transfobi Karşıtı Akdeniz Sempozyumları, Mersin Onur Haftası Atölyeleri, Uluslararası İnsan Hakları Mekanizmalarının LGBTİ Haklarını Koruma ve Desteklemedeki Rolü Çalıştay, Ayrımcılığa Karşı Gökkuşığı Koalisyonu Projesi kapsamında Avukat Kampı, Trans Geçiş Süreci ve Seks İşçiliğı Mevzuatı Avukat Eğitimi, Ayrımcılık ve Hak İhlalleri ile Mücadele Yöntemleri Paneli, Kilit Mültecilerin Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi Eğitimi, Trans Kadınların Türkiye'deki Adalet Mekanizmalarına Erişiminin Artırılması Projesi kapsamında Avukatlara Yönelik Bilgilendirme Toplantısı sayılabilir.

Meslek içi eğitim nitelikli bu atölyelerin bir kısmında Mersin Barosu yer temin etmiş, bir kısmı da stajyer avukatlara verilen toplumsal cinsiyet eşitliğı dersi ile ilişkilendirilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliğı dersi, LGBTİ+ temel kavramlar, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğı temelli ayrımcılık ve şiddet, nefret söylemi ve suç konularını içermektedir.

Stratejik davalama sayılabilecek birtakım dava takibi örneklerinden de bahsetmek isterim. İlki, Mersin Barosu'ndan bir meslektaşımızın adli yardım başvurusu üzerine yürüttüğü ve önümüzü açan Y.Y. v. Türkiye Kararı'dır. Trans geçiş sürecine ilişkin oldukça önemli bu kararda özetle, AİHM cinsiyet kimliğinin özel yaşama sayğı hakkının temeli olduğunu hatırlatmakta ve sağlığı erişim hakkı kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin pozitif yükümlölüğüne vurgu yapmaktadır. Benim yürüttüğüm bir başka dava takibi örneğı, 3. Mersin Onur Haftası programı duyurusundan itibaren ana akım ve sosyal medyada yayımlanan nefret söylemi, tehdit ve hakaret içeren paylaşımlar hakkındaki suç duyurusuna ilişkindir. Bu bağlamda vurgulanması gereken, tek bir gazete haberi dışında genel olarak ifade ve basın özgürlüğü kapsamında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğidir. Söz konusu gazete haberi hakkında, TCK'nın Halkı Kin ve Düşmanlığı Tahrik ve Aşğılama başlıklı 216. maddesi uyarınca dava açılması, LGBTİ+ Hareketi için önemli bir kazanım olmuştur; bu, ilk nefret söylemi davasıdır. Yargılama sonucunda sorumlu hakkında beraat kararı verilmekle birlikte Yargı Reformu sonrasında temyiz hakkı elde edilmiş olup dava, temyiz aşamasındadır. Son olarak 5. Mersin Onur Haftası yasaklarından bahsetmek gerekir. Ne yazık

ki OHAL dönemi itibariyle LGBTİ+ temalı tüm etkinliklerin AİHM ve AYM içtihatlarına aykırı şekilde yasaklanması alışkanlık haline getirilmiştir. Bir başka meslektaşımızın da yürütmeyi durdurma istemli iptal davası açtığını; ancak davanın, İdare Mahkemesince Valiliğin hukuka aykırı gerekçesi gösterilerek reddedildiğini paylaşmak isterim. Sonuç itibariyle, bu tip stratejik davalama yönteminin LGBTİ+ hakları bağlamında denenmesi gerektiğini, bu küçücük adımların dahi dezavantajlı grupların adalete erişimine katkı sağladığını vurgulamalıyım.

Önerilere geçmeden, çok yakın tarihli bir gelişmeden de söz etmeliyim. Mersin Barosu Dergisi Mart 2020 Kadın Özel Sayısı yayımlandı, sizlerin erişimine de açık olan bu sayıda seks işçisi bir trans kadının röportajı yer almakta. Kanımca, bu röportajı trans haklarını gündemleştirmek olarak görmek mümkün.

Ve öneriler...

Birkaç baroda olduğu gibi, LGBTİ+ Hakları Komisyonu kurulması ilk akla gelen önerilerden elbette. Hak temelli çalışmanın komisyon aracılığıyla sistemli olması, işlevsellik sağlayacaktır. Ancak takdir edeceğimiz üzere, Komisyonun aktif çalışabilmesi, üye avukat sayısı ve harcanan emek ile ilişkili. Komisyon kurulmasına öncülük eden barolardaki örnekler bakıldığında, meslek içi eğitimler ile kapasiteleri geliştirilen ve bu alanda çalışmaya istekli avukatların bir araya geldiği ve kaçınılmaz olarak komisyon kurduğu ortada. Yerelin koşullarını değerlendirmekle birlikte, görüyoruz ki bu tip yapılanma, çok daha sağlıklı ve uzun soluklu.

Buradan hareketle komisyon kurulmasından önce, avukatlara yönelik farkındalık atölyelerinin artırılmasını öneriyorum. Böylece avukatların alana hâkimiyeti artacak ve toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde hak savunuculuğu yaygınlaşacaktır. Bu atölyelerin sertifikalı olması ve zorunlu müdafî atama sistemi olan Baronet uygulaması açısından ayrı bir görevlendirme listesi yapılması akılda tutulmalı, kadın ve çocuk adalet sistemi yönünden başarılı uygulamalar örnek alınmalıdır. Bunun yanında, şu an itibariyle LGBTİ+'lara yönelik ayrımcılık vakalarında, Baronet uygulamasında taraf filtrelemesi teknik olarak mümkün görünmemektedir. Zira kişilerin beyanıyla bağlıyız ve hiç kimseyi açılmaya zorlayamayız. Müvekkilin salt görüntüsü nedeniyle ona herhangi bir cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliği atamaya kalkışmanın ise kendisi damgalama ve ayrımcılıktır. Bu nedenle şimdilik ayrı bir görevlendirme listesi yerine, baro ataması ile göreve giden meslektaşın somut olayı değerlendirmesi, müvekkiline uygulanan ayrımcılığı Mersin Barosu İnsan Hakları Merkezi'ne raporlaması ve bu rapordan hareketle davaya müdahale yollarının aranması, sonuç olarak tüm bunları sağlamak amacıyla meslek içi eğitimlerin periyodik şekilde düzenlenmesi, kısa vadede çok daha gerçekçi çözüm önerileri gibi görünmektedir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepimize verimli bir çalıştay diliyorum.

Dayanışmayla,

Şiddet ve Cezasızlık

Şiddet, dar anlamda; “Güç ve baskı uygulayarak insanların bedensel veya ruhsal açıdan zarar görmesine neden olan bireysel veya toplu hareketlerin tümüdür.” şeklinde tanımlanabilir. Ancak bu tanım tek başına şiddetin tüm boyutlarını anlamamıza yetmez. Fiili durum için tek başına bir farkındalık oluşturmaz. Kendi sesi veya sözü olamayan madunlar bakımından şiddet her zaman katbekat çektirilen bir ceza olarak algılanır. LGBT+ bireyler Dünya'da en çok fiziksel şiddete maruz kalan bireyler olmalarının yanı sıra, hor görülme aşağılanma, dışlanma gerçekliğiyle de mücadele etmek zorundadırlar. LGBT+ bireyler toplumun her alanından uzaklaştırılmış ve ötekileştirilmiştir. LGBT+ bireylerin bu bağlamda, üzerlerindeki baskı, tamiri imkansız ve hayatlarını şiddetsizleştiremedikleri sarmala dönüşmüş ve hayatları boyunca şiddetin ötesinde işkenceye dönüşmüştür. Yaşama hakkından, çalışma hakkından, barınma hakkından, eğitim hakkından yoksun bırakılan LGBT+ bireyler, madunlaştırılarak 'Eşitlik' taleplerinin de dışında bırakılmışlardır. Birçok ülkede heteroseksist egemen sistemi korumak adına -bu aynı zamanda mevcut düzenin devamını güvenceye almaktır- LGBT+ bireyler şiddet sonrasına yani ötesine yani yok oluşa gönderilmek istenmektedir.

Roman Gary'nin 'Onca Yoksulluk Varken' adlı kitabında ötekileştirilmiş ve madunlaştırılmış gruplar arasında büyüyen küçük bir çocuğun gözlemleri anlatılmaktadır. Kitapta uygulanan şiddetle doğumla karşılaşıldığına tanık oluruz. Böylesi durumlar göz önüne alındığında bütün 'şiddet' tanımları yetersiz ve dar kalacaktır.

Cezasızlık meselesine gelirsek, şiddetin bir başka biçimiyle ve şiddetin kaynaklarından biriyle karşılaşırız. Devletlerin insan hakları yükümlülükleri, zaman ve konu açısından iki yönlüdür. Yükümlülüğün zaman bakımından iki yönlü olması, ihlalin gerçekleşip gerçekleşmediğine bağlıdır. İhlalin gerçekleşmesi halinde, Devlet bu ihlalin sonuçlarını mümkün olan ölçüde ortadan kaldırmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, geçmişe yönelik bir yükümlülüktür. Devlet ayrıca henüz gerçekleşmemiş ihlalleri önleme, tekrar etmesinin de önüne geçmekle yükümlüdür. Bu ödevi de geleceğe yöneliktir.

Zaman bakımından iki yönlülüğün bir benzerini konu bakımından da görmek mümkündür. Devletler insan hakkı ihlaline neden olacak bir eylemi gerçekleştirmemek kadar, böylesi bir eylemin ortaya çıkmasını engelleyecek tedbirler almak, tekrarlanmasını önleyecek yasal düzenlemeler yapıp, bu düzenlemeleri hayata geçirmekle de yükümlüdürler. Devletin hakları ihlal etmemesi negatif yükümlülüğünün bir sonucudur. İnsan hakları hukukunda pozitif ödevler olarak nitelenen koruma ve destekleme ödevleri ise genel bir yükümlülük yelpazesine vücut vermektedir. Burada devletlerin bir yapmama değil, yapma ödevinden bahsedilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında da, sıklıkla devletlerin en temelde, insan haklarını korumak, saygı duyulmasını sağlamak ve hakların hayata geçirildiği bir ortamı temin etmek yönündeki pozitif yükümlülükleri tekrarlanmaktadır. Ne var ki, pozitif yükümlülükler negatif yükümlülüklerden, geçmişe yönelik yükümlülükler de geleceğe ilişkin olanlardan bağımsız değildir. Bir hak ihlalinin etkili bir şekilde soruşturulmaması pozitif

yükümlülüğün ihlalidir ancak bu ihlalin devlet eli tarafından gerçekleştirildiği gerçeğini ortaya çıkarmayı imkânsız kıldığı için negatif yükümlülükle de ilgilidir. Cezasızlığa ilişkin ödevler geçmişteki ihlallerin sonuçlarına yönelik gibidir ancak cezasızlık politikası aynı zamanda yeni ihlallerin de kaynağıdır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "Ciddi İnsan Hakları İhlalleri Bakımından Cezasızlığın Sona Erdirilmesine Yönelik Rehber İlkeleri"nde belirttiği ve daha sonra AİHM tarafından da onaylandığı gibi cezasızlıkla mücadelenin birden fazla misyonu vardır. Cezasızlığın önlenmesi bir yandan mağdurlara adalet sağlarken, öte yandan yeni ihlallerin gerçekleşmesini engelleyecek bir caydırıcı etki doğuracak ve nihayet adalet sistemine kamu güveninin sağlanması ve hukukun üstünlüğünün onaylanması anlamına gelecektir. Bu örnekte de görülebileceği gibi ilk bakışta geçmişe yönelik olan ve pozitif nitelik taşıyan bir yükümlülük, negatif ve geleceğe yönelik sonuçlar da doğurabilmektedir.

Cezasızlık, yukarıda çerçevesini çizdiğimiz genel insan hakları ödev haritasının tüm unsurlarının ayrıntılı bir şekilde görülebildiği bir insan hakları ihlali alanıdır. Cezasızlık olgusu, bazen yasal mevzuatın yokluğundan, bazen mevcut yasalardan ve birçok durumda da ihlalin gerçekleşmesinden sonra mevcut ceza hukuku kurallarının ihlali gidermek için uygulanması gerekirken etkili bir şekilde uygulanmamasından kaynaklanmaktadır.

Cezasızlık kavramı, uluslararası hukukta açıkça tanımlanmamış, Türkiye'de ise çok yeni tanınan bir kavramdır. Her ne kadar kavram, insan hakları ihlallerinin yaptırımsız kalması halinde gündeme gelmekteyse de, bu olgu cezasızlığı tanımlamak için yeterli değildir. Uluslararası yükümlülüklerden kaynaklanan ve ulusal hukukta giderilmeyen her ihlal uluslararası hukuk açısından insan hakları ihlalidir ancak cezasızlık bu geniş küme içinde daha küçük bir grubu nitelemektedir.

Cezasızlık olgusu, ihlalin ceza hukuku tarafından hiç düzenlenmemesi, usul sorunları nedeniyle muhakeme sürecinin sağlıklı bir şekilde işlememesi ve cezanın tesis edilememesi ve/veya verilen cezanın infaz edilememesi şekillerinde gerçekleşebilir. İnfazın başlamasından önce veya sonra cezanın af/ceza zamanaşımı gibi nedenlerle hayata geçirilememesi halinde de cezasızlıktan söz edilebilmektedir. Nihayet ceza verilen bazı durumlarda da cezanın işlenen suçla orantılı olmaması veya hükmün açıklanmasının geri bırakılması, infazın ertelenmesi gibi yöntemlerle çektirilmemesi hallerinde de cezasızlık sorunları akla gelmektedir.

Cezasızlık olgusu dendiğinde akla öncelikle, geçiş dönemi adaleti bir başka deyişle, geçmişte işlenmiş ve hukuki / siyasi nedenlerle üzeri örtülmüş ağır insan hakları ihlalleri gelmektedir. Ancak cezasızlık, aynı zamanda devam eden bir durumu ifade etmektedir. Türkiye'de birçok örneğinde görülebileceği üzere cezasızlık işkenceden, polis şiddetine, kadına yönelik şiddetten çocuk istismarına ve en çok da LGBT+ bireylere yönelik işlenen suçlara kadar birçok alanda karşılaşılan bir olgudur. İnsan hakları savunucularının son dönemde en sık karşılaştığı kavramlardan birinin cezasızlık olması bu nedenle şaşırtıcı olmamalıdır.

Cezasızlık olgusu, ihlal edilmesi durumunda ceza hukuku yaptırımı gerektiren hakları kapsamaktadır. Bu bağlamda veya ihlale neden olan eylemlerin çoğu zaman faili konumunda bulunan kamu görevlilerinin cezasızlıkla ödüllendirilmesi sıkça karşılaşılan durumdur. Kamu

görevlileri hakkında yürütülecek soruşturmaların başlatılabilmesi için idari izin şartının ön görülmesi soruşturmaların çok uzun sürmesi nihayetinde de yukarıda da bahsettiğimiz gibi hüküm altına alınabilecek cezanın şekli olmaktan öte maddi hukukta bir anlam taşımaması insan hakları ihlallerini de artırıcı bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Örneğin TCK 256. madde 'Zor Kullanma Yetkisine İlişkin Sınırın Aşılması Suçu' başlığını taşımaktadır. Madde içeriği ise aynen şöyledir. 'Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.' maddeyle ilgili yapılacak soruşturma idari izne tabidir. Ancak önemli olan uygulamada çoğu zaman kolluğun durup dururken haklı bir gerekçe yokken yolda durdurduğu bir bireye uyguladığı şiddet bu madde kapsamında değerlendirilmekte çoğu zaman faile soruşturma açılrsa da mağdur da fail yapılarak kolluğun görevine engel olmakla suçlanmaktadır. Dolayısıyla bir insan hakları ihlali ört pas edilmiş olur.

Sonuç olarak cezasızlık ve LGBT+ bireylere yönelik şiddet tüm toplumun ve hak temelli faaliyet gösteren tüm sivil toplum kuruluşlarının 'Savunuculuk' çalışmaları arasında yer almalıdır.

Prof.Dr. Gülden ERSÖZ Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları

HIV Damgalama ve İfşa

Tarihçe; 1980'li yıllarda enfeksiyon ilk olarak ABD'nin New York ve Kaliforniya eyaletlerinde tanımlandı. Kaposi sarkoma (cilt kanseri) ve akciğer enfeksiyonları gibi daha öncesinde çok nadir görülen iki durumun yaygın rapor edilmesiyle başlamıştır. Bildirimlerin özellikle erkekler ile seks yapan erkeklerde hastalığın görüldüğü yönündeydi. Günümüzde her iki cinste görüldüğü ve heteroseksüel ilişki ile de bulaştığı çok net, Dünyada olguların %51'ini kadınlar oluşturuyor.

1985 yılında etken bulundu ve 1986 yılında virüsün ismini HIV olarak açıklandı. Öncesinde cinsel yönelimle ilişkilendirildi. 1985 yılında Türkiye'de ilk olgu bildirim (AIDS olgusu) günlerce gazetelerde (Murti'ye kimsesiz uğurlama, AIDS'li denem Murtaza'yı bulduk) yer aldı. 1987 yılında enfeksiyonun tedavisinde ile defa ilaç (Azidotimidin (AZT) veya Zidovudin) kullanılmaya başlandı. 1988-89: Dünya Sağlık Örgütü tarafından 1 Aralık Dünya AIDS günü olarak kabul edildi. 1991'de "kırmızı kurdele" hastalığın sembolü, 1996 yılına kadar Dünyada AIDS hastalığından ölen kişi sayısı dokuz milyon, 1999'dan beri Highly Active Anti-Retroviral Therapy (HAART) etkin tedavi seçenekleri kullanılmaya başlandı- DSÖ tarafından HIV/AIDS hastalığının dünyanın dördüncü büyük sağlık sorunu olduğu açıklandı.

Kaynak: Gokengin et al. HIV Hep 2019	Tanı	Tedavi	Virolojik Baskılama	Yaşam Kalitesi
UNAIDS Hedefleri	90 %	90 %	90 %	90 %
Türkiyede Tahmini Durum	50 %	86 %	85 %	?

- 2010 yılından beri etkili tedaviler
- AIDS tedavi edilebilir bir hastalık
- HIV korunulabilir bir hastalık

- ✓ Kondom
- ✓ İlaçla koruyucu tedavi
- ✓ HIV pozitif bireyin kullandığı ilaç ile bulaştırmaz hale gelmesi

B (Belirlenemeyen) = B (Bulaşmayan)

Küresel HIV ile yeni enfekte olanlar; Hedef (Kaynak: UNAIDS/WHO tahmini)

YIL	2000	2018	2020 (Hedef)	2030 (Hedef)
KİŞİ SAYISI	2.8 milyon	1.7 milyon	< 500.000	< 200.000

HIV ile yaşayanlar bölgelere göre (2018); (Kaynak: UNAIDS/WHO tahmini)

Bölge	HIV İle Yaşayan	Afrika	Amerika	Güney Doğu Asya	Avrupa	Batı Pasifik	Ortadoğu
Kişi	37.9 milyon	25.7 milyon	3.5 milyon	3.8 milyon	2.5 milyon	1.9 milyon	400.000

HIV bulaşması:

Seks çalışanları % 6; Damar içi ilaç kullananlar % 12; Homeksüel-bisesüel % 17; Trans birey % 1; Seks işçilerinin müşterileri ve diğer anahtar popülasyonların cinsel partnerleri % 18; Kalan nüfus % 46

Artan risk, Küresel (2018); (Kaynak: UNAIDS/WHO tahmini)

	Homo-biseksüel	IV ilaç alışkanlığı	Seks işçileri	Trans birey (kadın)
Artış Miktarı	22 kat	22 kat	21 kat	12 kat

Anahtar popülasyonlarda artışın görüldüğü bölgeler

Kaynak: UNAIDS special analysis, 2019	Yeni HIV Küresel (2018)	Yeni HIV Doğu Avrupa ve Orta Asya	Yeni HIV Ortadoğu ve Kuzey Afrika	Yeni HIV Doğu ve Güney Doğu Afrika
%	54	99	95	25

HIV/AIDS FARKINDALIK/ TOPLUM BİLGİ DÜZEYİNE YÖNELİK ARAŞTIRMA

Başkent Üniversitesi'nin yaptığı bir çalışmada; Amaç, geniş kapsamlı bir araştırmayla toplumun HIV/AIDS hastalığı hakkındaki farkındalığını/bilgi düzeyini ölçmek (21.347 kişi için, %48'i Erkek, %52'si Kadın olan ve yaş ortalamasının 32,9 yıl olduğu, 18-39 yaş arasında olanlar %73,3'ü, 39 yaş üstü %24,6 ve 18 yaş altını %2,1 oluşturmaktadır.)

Eğitim Düzeyi

Okuma Yazma Bilen	İlköğretim Mezunu	Orta ve Lise Mezunu	Yükseköğretim
% 2	% 18	% 40	% 40

Bilgi Düzeyi; HIV/AIDS Yetersiz Bilgi Düzeyi %77,3

HIV/AIDS Hakkında İyi Düzeyde Bilgili %22,7

HIV bulaşma yolu ile ilgili

Katılımcıların HIV bulaşma yolu ile ilgili değerlendirmelerine göre dağılımı

	Evet	Hayır
Kan yolu	74,3	25,7
Korunmasız cinsel ilişki	77,5	22,5
El sıkışma/Sarılma	34,8	65,2
Öpüşme	59,1	40,9

HIV neden farklı ve panik yaratıyordu

- ✓ Viral ve bulaşıcı bir hastalık
- ✓ AIDS denilen öldürücü hastalığa neden oluyor; veba
- ✓ Tedavi edilemeyen bir hastalık
- ✓ Cinsel yönelimi homoseksüel olan erkeklerde görülüyor (Gay)

Test yaptırmama Nedenleri

- HIV/AIDS hastalığı konusunda bilgi eksikliği
- Örgün ve yaygın eğitim müfredatında cinsel sağlık ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyon bilgilerinin yeterli düzeyde yer almaması

- HIV testi teşviki olmaması,
 - Gönüllü Test ve Danışmanlık Merkezlerinin yeterli sayıda olmaması
- Gizlilik eksikliği; anonim test
- Toplum baskısı
- HIV ile yaşayanlara ve çevrelerine yönelik ayrımcılık ve dışlamanın varlığı

Damgalanma: Türk Dil Kurumu; “Bir kimseye gerçeğe dayanmayan herhangi bir özellik veya nitelik yüklemek”, **Becker;** “Toplumsal gruplar, oluşturdukları kurallara uymayanları dışarıdakiler olarak etiketlemekte ve dışlayıp uzaklaştırma yolunu seçmektedir”. **HIV’de;**

- Damgalama hastalığın önlenmesi, bakım ve tedavi hizmetlerine erişimin önünde önemli bir engel oluşturur
- Ailevi, duygusal, sosyal ve ekonomik zarara yol açması nedeniyle kalıcı ve yıkıcı bir sorun

Ayrımcılık: Damgalama ve ön yargının neden olduğu ayrımcılık kişinin hak ve menfaatlerden yoksun kalmasına yol açabilir.

- Eşit sağlık hakkından yararlanma
- Erken tanı
- Tedavi
- Koruyucu tıp

Damgalama Gerçekten Kime Zarar Veriyor?

- A. HIV pozitif birey?
- B. Anahtar popülasyonda statüsü bilinmeyen birey?
- C. Toplum?

Türkiye’de Enfeksiyon hastalıkları Hekimlerinin HIV ile Yaşayan Bireylere Yaklaşımı

131 kişi ile yapılan anket çalışması; 99 hekim HIV enfekte birey takip etmekte

- En zorlanılan konu %43.4 sosyal güvence problemi
- %37.4 hastalık konusunda yakınlarının bilgilendirilmesi

Türkiye’de Enfeksiyon hastalıkları Hekimlerinin HIV ile Yaşayan Bireylere Yaklaşımı

(Kaynak: Yıldız Y ve ark. HIV Kampı Malatya, 2019)

- 22 hekim uygun koşulları olursa takip etmek istiyor
- 10 hekim takip etmiyor
 - 32 hekimin meslekte ortalama çalışma süresi 11.9 yıl (2-26)
 - Etmeme sebepleri
 - %56.3 testlere erişilememesi
 - %50 hastane şartlarının yetersiz olması

Cerrahların HIV Enfeksiyonuna Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

(Kaynak: Erdiç FŞ, FLORA 2018)

Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yapan cerrahların HIV enfeksiyonuna yaklaşımlarının değerlendirilmesi

- 90 katılımcı
- %99 cerrah mesleki HIV bulaş riski konusunda bilgileri var
- Yetersiz konular; risk değerlendirmesi, hastalığın diğer bulaş yolları, profilaksi varlığı, hastalığın tedavisinde kat edilen aşamalar ve yaşam az bilgiye
- Sonuç; hastalara temas etme, cerrahi girişim uygulama konularındaki isteksizlikler

Türkiye’de HIV ile İlgili Damgalama ve Ayrımcılığın Analizi

(Kaynak: Gökengin D et al. Klimik Dergisi 2017)

- Türkiye’de HIV/AIDS ile ilgili damgalama ve ayrımcılık konusundaki mevcut durumunun saptanmasına yönelik bir çalışma

- HIV ile Yaşayan Kişiler İçin Damgalanma Göstergesi Anketi (Stigma Index)'nin HİYB ile yüz yüze görüşme şeklinde uygulandığı
 - 100 kişilik çalışma grubu
 - 21 kadın, 4 transseksüel kadın ve 75 erkek olarak tanımlayan birey
 - İstanbul, Ankara, İzmir ve Antalya illerinde

Damgalama ve Ayrımcılık Türü	Sayı (%)	İçselleştirilmiş Damgalama ve Kendine Ayrımcılık Türü	Sayı (%)
Hakkında dedikodu yapılması	69 (69)	Suçluluk hissetmek	41 (41)
Sözel taciz, tehdit, incitilme	46 (46)	Utanç duymak	31 (31)
Aile aktivitelerinden dışlanma	10 (10)	Özgüven kaybı	31 (31)
Fiziksel olarak taciz ve/veya tehdit edilme	10 (10)	Diğerlerini suçlamak	22 (22)
HIV durumu nedeniyle cinsel olarak istenmeme	10 (10)	İntihar etmeyi istemek	14 (14)
Sosyal toplantı ve aktivitelerden dışlanma	8 (8)	İnsanların kendisine ceza vermesini istemesi	11 (11)
Diğer HİYB tarafından ayrımcılık	7 (7)	Aile ve arkadaşlarından uzaklaşmak	27 (27)
Eşi veya aile üyesine HIV durumu nedeniyle ayrımcılık yapılması	7 (7)	Sosyal toplantılara katılmamak	25 (25)
Dini aktivitelerden dışlanma	2 (2)	Çocuk sahibi/başka bir çocuk sahibi olmamaya karar vermek	23 (23)
HIV'le İlişkili Damgalamanın Nedenleri		Cinsel hayattan vazgeçmek	22 (22)
İnsanların bulaşma yollarını bilmemesi ve kendilerine bulaşma korkusu	45 (45)	Evlenmekten vazgeçmek	15 (15)
İnsanların HIV'in utanç verici olduğunu düşünmesi, bu nedenle ilişki kurmamaları	25 (25)	İş kariyerinden vazgeçmek	10 (10)
HIV ile ilişkili belirtiler nedeniyle hasta görünme	20 (20)	Gerektiğinde hastaneye başvurmamak	9 (9)
Dini inançlar veya ahlaki yargılar	15 (15)	İş ya da terfi için başvurmamak	6 (6)
İnsanların yaşam tarzı veya davranışlarını onaylamaması	15 (15)	Eğitim/öğrenim fırsatlarından çekilmek, yararlanamamak	4 (4)

Damgalama Türü	Cinsiyet Değiştirenler		Erkeklerle Seks Yapan Erkekler		Seks İşçileri	
	Sayı (%)	p	Sayı (%)	p	Sayı (%)	p
Hakkında dedikodu yapılması	4 (80)	0.02	24 (77)	0.77	3 (50)	0.36
Sözel taciz/tehdit/ incinme	4 (80)	0.03	21 (59)	0.04	3 (50)	0.30
Aile aktivitelerinden dışlanma	0 (0)	0.90	5 (14)	0.52	3 (50)	0.001
Fiziksel saldırı	1 (20)	0.03	5 (14)	0.23	0 (0)	0.86
HIV durumu nedeniyle cinsel olarak istenmeme	2 (40)	0.03	3 (8)	0.84	3 (50)	0.00
Sosyal aktivitelerden dışlanma	1 (20)	0.00	5 (14)	0.52	2 (33)	0.02
Eş/partneri veya aile üyesine HIV durumu nedeniyle ayrımcılık yapılması	1 (29)	0.46	4 (11)	0.29	1 (17)	0.001
Suçluluk hissetme	0 (0)	0.06	16 (57)	0.03	4 (67)	0.19
Utanç hissetme	0 (0)	0.14	16 (44)	0.02	3 (50)	0.27
Özgüven kaybı	2 (40)	0.51	15 (43)	0.06	4 (67)	0.08
Aile veya arkadaşlarından uzaklaşma	1 (20)	0.59	15 (42)	0.01	2 (33)	0.51
İş veya terfi için başvurmama	1 (20)	0.27	3 (8)	0.37	0 (0)	0.68
Sağlık veya dış tedavi hizmetleri alamama	2 (50)	0.00	7 (20)	0.35	1 (20)	0.90
Aile planlaması hizmeti alamama	0 (0)	0.07	3 (8)	0.003	1 (17)	0.50
İş/gelir kaybı	3 (60)	0.02	9 (26)	0.27	3 (50)	0.07
İş tanımı/iş niteliğinin değiştirilmesi/terfi reddi	1 (20)	0.006	0 (0)	0.54	1 (17)	0.03
Neden					Sayı (%)	
Orada tanıdık birini görme korkusu					13 (13)	
Sağlık hizmeti sunan kişilerin, bireyin rızası olmadan HIV durumunu başkalarına söylemesi korkusu					12 (12)	
HIV enfeksiyonuyla mücadele etmek için hazır olmama					11 (11)	
Kendisinin, herkesle birlikte olan, seks işçisi, damar içi uyuşturucu kullanıcısı ya da erkeklerle seks yapan erkek olarak algılanması korkusu					11 (11)	
Sağlık hizmetlerine başvuracak maddi durumunun olmaması					10 (10)	
Yönlendiren olmaması/nereye başvuracağını bilememe					9 (9)	
Sağlık hizmeti sunan kişilerin kötü davranışlarından korkma					9 (9)	
HIV durumunu işverene söylemeden işyerinden izin alamama					8 (8)	
Düzenli sağlık kuruluşu kontrollerine gitmek için eş/partnerine HIV durumunu açıklamak zorunda kalma					5 (5)	
Klinik/hastaneye ulaşımın zor olması					4 (4)	
Daha önce sağlık hizmeti sunan kişilerle kötü deneyimi olması					1 (1)	
Elinde tahlil sonucu/belge olmaması					1 (1)	
Cezaevinde antiretroviral tedaviye ulaşamama					1 (1)	
Diğer nedenler					5 (5)	

Sağlık sisteminde yer alan damgalama ve ayrımcılık örnekleri

(Kaynak: Gordon et al, 1993)

Damgalama ve ayrımcılığın büyük bir kısmı sağlık bakım sisteminde gerçekleşmektedir (WHO)

- İzin almadan HIV testinin yapılması
- Kayıtlarda hastanın etiketlenmesi ya da açıkça ortaya konması ile gizliliğin sağlanmasında yetersizlik

- Rencide edici ve yargılayıcı yaklaşımlar
- Ailesinin önünde hastanın kötü muamele görmesi

Sağlık sisteminde yer alan damgalama ve ayrımcılık örnekleri

- HIV enfekte olan ve olmasından şüphelenilen hastaları muayene etmeyi reddetmek
 - Cinsel yönelim farklılıkları veya seks işçilerine ön yargılı davranış
- Hasta ve yakınlarının endişelerini, isteklerini göz ardı etmek
 - Sağlık çalışanı açısından fark gelen yönleri kabul etmekte zorlanmak
- Medya ya da polise bilgi vermek

HIV ile Yaşayan Kişiler İçin Damgalanma Göstergesi Sonuçları

(Kaynak: Gökengin D et al. Klimik Dergisi 2017)

- Eksik bilgilenme ve yanlış inanışlar hastanın damgalanmasına ve toplumdaki dışlanmasına neden olmakta
- Damgalamanın en önemli nedeni yetersiz bilgi sonucu “gündelik temas yoluyla bulaşma korkusu”
- Yaşanan en büyük çelişki HIV bulaşına neden olabilen yüksek riskli cinsel davranışların serbestçe yapılırken, hassasiyetin daha çok bulaş olasılığı düşük temaslar üzerine yoğunlaşmış olması
- Riskler doğru değerlendirilememektedir
- Sonuç: Acil ulusal politikalar geliştirmek gerekmektedir.

Türkiye HIV/AIDS 2019-2024 Kontrol Programı (T.C. Sağlık Bakanlığı)

2019-2024 yıllarına yönelik HIV/AIDS çalışmalarına yol haritası ulusal bir plandır.

Temel amaçlar;

1. HIV/AIDS yeni vaka sayısı ve enfeksiyona bağlı ölümleri azaltmak,
2. HIV/AIDS’e yönelik sağlık hizmetlerinin kapasitesini geliştirmek,
3. HIV ile yaşayan bireylere yönelik ayrımcılığı ve mahremiyet ihlallerini önlemektir.

Amaç 1. HIV/AIDS yeni vaka sayısı ve enfeksiyona bağlı ölümleri azaltmak	
Hedef 1.1. Yeni vaka sayısını azaltmak için toplumun %60'ının HIV/AIDS enfeksiyonu hakkında bilgi düzeylerinin ve farkındalığının artırılması	
	<ol style="list-style-type: none"> Yaygın ve örgün eğitim kurumlarında enfeksiyon, bulaşma ve korunma konularında farkındalık eğitimlerinin düzenlenmesi <ol style="list-style-type: none"> Milli Eğitim Bakanlığı çalışanlarının (Öğretmenler, rehber öğretmenler, diğer personel) bilgi düzeyinin artırılması Öğretmen yetiştiren fakülte ve bölümlerin eğitim müfredatlarına 2017 yılında YÖK tarafından eklenen sağlık dersi kapsamında CYBE'ler bilgisinin tüm eğitim fakültelerinde yaygınlaştırılması ve desteklenmesi Milli Eğitim Bakanlığı'nın örgün ve yaygın eğitim müfredatlarında HIV/AIDS enfeksiyonu bilgisinin yer almasının sağlanması

Faaliyetler	2. Topluma yönelik faaliyetler düzenlenmesi
	a. Ceza ve infaz kurumlarında bulunan hükümlü/tutuklulara ve çalışanlara yönelik farkındalık çalışmalarının yürütülmesi
	b. Kadın sığınma evleri, bakım evleri, engelli evleri gibi toplu yaşam alanlarında yaşayanlara ve çalışanlara yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması
	c. Özel eğitim alan zihinsel engelli kişilere yönelik eğitim materyallerinin hazırlanması
	d. Özellikle riskli davranışta bulunan gruplarla karşılaşan başta asayiş ve narkotik ekipleri olmak üzere ilgili kolluk kuvvetleri çalışanlarının bilgilendirilmesi
	e. HIV/AIDS enfeksiyonu ve korunma yolları hakkında gençlere yönelik akran eğitimi dâhil farkındalık artırma programlarının geliştirilmesi/düzenlenmesi/desteklenmesine yönelik çalışmaların yürütülmesi
	f. Riskli gruplara yönelik bilgilendirme ve eğitim programlarının yürütülmesi
	g. Medya çalışanlarının farkındalığını artırarak halkın bilgilendirilmesinin desteklenmesi
	h. Turizm çalışanlarının HIV/AIDS hakkında farkındalıklarının artırılması
	i. İş yeri hekimleri tarafından çalışanlara yönelik HIV/AIDS konusunda eğitimlerin verilmesi
	j. 1 Aralık Dünya AIDS günü kapsamında farkındalık faaliyetlerinin düzenlenmesi
	k. Askerlik süresince gerçekleştirilen eğitimlere CYBE ve HIV/AIDS hakkında bilginin entegre edilmesi

	3. Sağlık çalışanlarına yönelik faaliyetler düzenlenmesi
	a. Mezuniyet öncesi eğitim programlarının gözden geçirilerek HIV/AIDS ile ilgili konuların güncellenmesi, standardizasyonunun sağlanması
	b. Sağlık kurumlarında görevli tüm personele HIV/AIDS konusunda standart hizmet içi eğitimlerin (ortak kullanılacak eğitim materyalleri üretilerek) düzenlenmesi
	c. Sağlık ilişkili kongrelerde HIV/AIDS oturumlarının yer alması (HIV/AIDS kontrol programının ve yürütülen hizmetlerin paylaşımı, HIV/AIDS ile ilgili damgalama ve ayrımcılık konularında seminerler düzenlenmesi)
	d. HIV/AIDS hakkında Aile Hekimlerine ve Aile Sağlığı Merkezi çalışanlarına eğitim verilmesi

Hedef 2.2. Gönüllü Danışmanlık ve Test Merkezleri'nin hizmet sunumunu geliştirmek	
Faaliyetler	1. GDTM'lerin yaygınlaştırılması
	2. GDTM hizmet sunumunun ve personel eğitimlerinin standardizasyonunun ve sürekliliğinin sağlanması
	3. HIV/AIDS korunma, bulaş yolları konusunda bilgi verilmesi, ücretsiz ve gizlilik esasları içerisinde HIV test hizmetinin sunulması, test öncesi ve sonrasında danışmanlık hizmetinin verilmesi, tedavi için bir merkeze yönlendirme yapılması amacıyla GDTM için ilgili standart uygulama rehberlerinin hazırlanması
	4. GDTM'lerin mesai saatleri dışında da ulaşılabilirliğini ve erişilebilirliğini artırmaya yönelik dış ulaşım aktivitelerinin planlanması ve yürütülmesi

Hedef 1.2. Toplum HIV enfeksiyonuna yönelik risklerden korumak	
Faaliyetler	1. HIV/AIDS enfeksiyonuna yönelik mevcut danışmanlık ve test merkezlerinin sayısının ve erişilebilirliğinin artırılması
	2. Güvenli cinsel davranışları destekleyebilmek için kişilerin koruyucu yöntemlere ulaşımının kolaylaştırılması ve kullanımının artırılması
	3. Riskli davranış sonrası danışmanlık merkezlerine başvurunun teşvik edilmesi
Hedef 1.3. HIV/AIDS ile ilişkili ölümleri ve bulaşmayı azaltmak için tanı alan vakaların tedaviye devamlılığını sağlamak	
Faaliyetler	1. Tedaviye uyum ve tedavi devamlılığı konusunda kişilere danışmanlık verilmesi
	2. Toplumda HIV enfeksiyonunun tedavi edilebilir bir enfeksiyon olduğu, düzenli tedavi altında olmanın HIV enfeksiyonundan AIDS evresine dönüşmeyi engelleyip bulaştırıcılığı azaltacağına dair farkındalık çalışmaları yapılması
Hedef 1.4. Hassas gruplara ulaşmak ve bu gruplara yönelik program geliştirmek	
Faaliyetler	1. Hassas grupların büyüklük ve dağılımının ortaya konulması için bilimsel araştırmalar yapılması
	2. Madde kullananların riskli davranışlarının önlenmesine yönelik programlar geliştirilmesi
	3. Hassas gruplarda HIV enfeksiyonu farkındalığının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

Amaç 1. HIV/AIDS yeni vaka sayısı ve enfeksiyona bağlı ölümleri azaltmak				
Hedef 1.2. Toplum HIV enfeksiyonuna yönelik risklerden korumak				
Faaliyetler	Sorumlu Kuruluş	İşbirliği Yapılacak Kurumlar	Süre	İzleme
HIV/AIDS enfeksiyonuna yönelik mevcut danışmanlık ve test merkezlerinin sayısının ve erişilebilirliğinin artırılması	Halk Sağlığı GM	Belediyeler STK'lar	2019-2024	GDTM sayısı Merkezlerden hizmet alan kişi sayısı
Güvenli cinsel davranışları destekleyebilmek için kişilerin koruyucu yöntemlere ulaşımının kolaylaştırılması ve kullanımının artırılması	Halk Sağlığı GM	Kültür ve Turizm Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı YÖK Üniversiteler Belediyeler STK'lar	2019-2024	Dağıtılan kondom sayısı (STK, GDTM)
Riskli davranış sonrası danışmanlık merkezlerine başvurunun teşvik edilmesi	Halk Sağlığı GM	Sağlığın Geliştirilmesi GM Üniversiteler STK'lar	2019-2024	GDTM kullanan kişi sayısı

İkinci Basamak hastanelerde HIV ile enfekte bireyleri İzleyen hekimlerin sorunları (Kaynak: Akgül F ve ark. HIV Kampı Malatya, 2019)

- Hekimin bilgi ve donanımının HIV enfeksiyonu gibi sürekli gelişime açık bir alanda yetersiz kalabilmesi, güncelleme imkânı bulamaması
- Hastaların hastalık hakkında bilgili olmayışı
- Eğitim eksikliği nedeniyle riskli davranışlarının önlemlerinin alınamaması
 - Gereğinden fazla alınması!!!
- Hekimlerin hastaları bir üst merkeze yönlendirmek istediklerinde yaşadıkları iletişim problemleri
- HIV enfeksiyonu gibi damgalamanın yoğun yaşandığı ve mahremiyetin çok önemli olduğu bir hastalık için poliklinik koşullarının hasta takibi için elverişli olmaması

İkinci Basamak hastanelerde HIV ile enfekte bireyleri İzleyen hekimlerin sorunları

- Hekimlerin hastaları bir üst merkeze yönlendirmek istediklerinde yaşadıkları iletişim problemleri
 - Gerekliliği
 - Sevk ettiği merkez tarafından kabulü
- HIV enfeksiyonu gibi damgalamanın yoğun yaşandığı ve mahremiyetin çok önemli olduğu bir hastalık için poliklinik koşullarının hasta takibi için elverişli olmaması
 - Yönlendirici levhalar veya merkezin-doktorun bilinmesi

- Hastaların birbirini görmesi ve ifşa etmesi

HIV'li doğuma giren asistana ilaçlar sonuç verdi... Tahliller negatif

Diyarbakır'da uzman doktorlar ile tecrübeli asistanların girmek istemediği HIV'li kadının doğumunda parmağına iğne batan asistan D.D.'nin ve bebek S.K.'nin son testlerinde HIV'e rastlanmadı. Taşıyıcısı koca ile virüsü bulaştırdığı eşinde de ilaç tedavisi sonuç verdi

HIV virüsü ağızda belirti veriyor

Dr. Efe Kaya, HIV virüsünün ağızda belirti verdiğini söyledi.

01 Ağustos 2019 Perşembe 13:43

Güneydoğu Ekspres- Estetik Diş Hekimi Dr. Efe Kaya dudak kenarlarında kırmızı beyaz lezyonların HIV bulgusu olabileceğini ifade ederek, " HIV pozitif hastalarda ağız içi mantar enfeksiyonun da artış görülür. Oral mukozada beyaz görüntüler, genellikle genç bireylerde dudak kenarlarında kırmızı beyaz lezyonlar HIV bulgusu olabilir. AIDS tablosunda yoğun diş eti problemleri görülür. Neredeyse tüm AIDS hastalarında diş eti iltihabı (gingivitis) görülür. Diş eti problemleri ağız ve yoğun kanamalıdır. Ağız içinde ağrısız genellikle damak bölgesinde morumsu kahverengi lezyonlar HIV' i işaret edebilir" dedi.

MERSİN'DEN ÖRNEKLER

- Özel hastaneye rapor başvuran için başvuran hastanın; stajyer, asistan sekreterlere ifşası
- Kan alma ünitesinde sekreter veya doktorun sesli uyarısı
 - Mersin Valiliği Etik Kurul Kararı⊗
- Poliklinik başvurusunda sekreterin sesli telefon konuşması
- Cerrahın estetik nedenli cerrahiyi ret etmesi
- HIV pozitifliğini sonradan saptanması ile hastanın hızla taburcu edilmesi kontrollerinin yapılmaması

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

(Kaynak: Akgül F ve ark. HIV Kampı Malatya, 2019)

Hekimlerin mezuniyet sonrası eğitimlerinde HIV ile ilgili güncel bilgilerin olması
Meslek örgütleri, dernekler ile bu doğrultuda iletişim halinde olmak
TTB ve Tabip Odaları, Diş Hekimleri Odası ve Eczacılar Odası
Hemşirelik veya Uzmanlık Dernekleri

Enfeksiyon Hastalıkları hekimlerinin koruyucu hekimlik görevlerinin öne çıkması ile toplum eğitimlerine öncülük etmeleri

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hastane idareleri ve ildeki sağlık otoritelerini HIV enfekte hastaların mahremiyeti konusunda gerekli lojistik desteği sağlamaları için yardımcı olmaya davet etmek

Poliklinik ortamında veya yataklı serviste ayırıcı olmayan yaklaşım için alt yapı harılama

İfşa olmayı engelleyici önlemler

Gönüllü Danışmanlık ve Anonim Test Merkezlerinin açılması, güçlendirilmesi

UNAIDS 2020 Sıfır Ayrımcılık Raporu

Cinsiyet eşitsizlikleri ve cinsiyet normları, kadın haklarının sistematik olarak reddedilmesini sağlar ve kadınların güçlendirilmesini engeller.

HIV salgınında AIDS'ten arındırılmış bir dünyaya ulaşmak ele alınması gereken güçlü faktördür

Sıfır Ayrımcılık Günü'nde UNAIDS, kadınlara ve kız çocuklarına yönelik ayrımcılık farkındalığını arttırmak ve değişim için yedi alanın önemini vurgular

Politik hayatta eşit haklar ve çalışma olanakları

İnsan Hakları ve Kanunlarının uygulanması

Ekonomik ve ücret adaletinin garanti altına alınması

Cinsiyet temelli suçların sonlandırılması

Ücretsiz ilk ve orta eğitime erişim olanağı sağlanması

Önyargılar ve engeller olmadan sağlık hizmetlerine ulaşım

İklim adaleti; iklim değişikliğinden erkeklere göre kadın ve kızlar 14 kat daha fazla etkilenir

AYRIMCILIĞI DA HIV'İ DE DURDUR

* **Ayşe Gül YILGÖR** (* Prof.Dr., Mersin Üniversitesi'nden İhraç edilen 21 öğretim elemanından biri. Halen Kültürhane'nin kurucularından ve çalışanlarından biri.)

Akademide LGBTİ Bireylere Yönelik Ayrımcılık

LGBTİ bireylerin hak ihlallerine akademik bakış konulu sunumumu, akademik üretimlerde LGBTİ bireylere ait sorunların ele alınışı ve akademik çevrede yer alanların LGBTİ bireylere yaklaşımları gelen çerçevesinde ele almak istiyorum. Sunumum şu alt başlıklardan oluşmaktadır

1-Akademide bu konuda yazılan yüksek lisans ve doktora tezleri, bu tezlerin yoğunlaştığı alanlar,

2-Düzenlenen akademik toplantılar

3-LGBTİ bireylere ilişkin makaleler,

4-LGBTİ öğrenci topluluklarının bulunması,

5-Akademisyenlerin (öğretim üyelerinin) LGBTİ bireylere bakışı.

1. LGBTİ Bireyler ve Onların Sorunları Hakkında Yazılan Lisans Üstü Tezler

Akademik faaliyetlerin yöneldiği alanlar-konular üzerine yapılacak bir araştırmada incelenecek ilk alan yüksel lisans tezleridir. Çünkü bu tezler, akademik ürünlerin en önemlileri arasında yer alır. Aynı zamanda akademik çalışma yapan öğrencilerin ve bu çalışmalarını yöneten hocalarının ilgilendiği ya da göz ardı ettiği konuları açıklıkla ortaya koyar. Bu nedenle Türkiye'deki üniversitelerde yazılan tezlerin kayıtlı olduğu, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan tezler incelenmiştir. Konuyla ilgili tarama LGBTİ, erkek eşcinsel, lezbiyen, transseksüel başlıkları ile yapılmıştır.

1.1. LGBTİ Başlığı İle Yazılan Tezler

LGBTİ başlığı altında 21 lisans üstü tez yazılmış. Bu tezlerden 3'ü doktora, 19'u yüksek lisans tezi olup, çalışmaların alanlara göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1- LGBTİ Başlıklı Lisans Üstü Tezler

TEZİN YAZILDIĞI BÖLÜM	TEZ SAYISI
İLETİŞİM	5
PSİKOLOJİ	3
SOSYAL HİZMETLER	2
SİYASET BİLİMİ	2
SAĞLIK KURUMLARI YÖNETİMİ	3
SAHNE VE GÖRSEL SANATLAR	1
SOSYOLOJİ	4
SPOR	1
TOPLAM	21

Tezlerin çok büyük bir kısmının sosyal bilimler alanında yazılmış olması dikkat çekicidir. İletişimle ilgili alanlar konu ile en çok ilgilenenler olmuşlardır.

1.2. Erkek Eşcinsel Başlığında Yazılan Tezler

1994- 2018 döneminde başlıkla bu yazılmış 8 teze rastlanmıştır. Bunlardan 3 tanesi doktora, 5 tanesi yüksek lisans tezidir. Gay/gey başlığı tezlerde yer almamıştır. Erkek eşcinsel başlığı ile yazılan tezlerin çalışmaların alanlara göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 2- Erkek Eşcinsel Başlıklı Lisans Üstü Tezler

TEZİN YAZILDIĞI BÖLÜM	TEZ SAYISI
İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI	3
PSİKOLOJİ	3
SAHNE VE GÖRSEL SANATLAR	1
ADLİ TIP	1
TOPLAM	8

Bu başlıkla yazılan tezlerin büyük çoğunluğu İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Psikoloji bölümlerinde yazılmıştır.

1.3. Lezbiyen Başlığı Altında Yazılmış Tezler

Bu başlıkta 23 adet teze rastlanmıştır. 2010-2019 yılları arasında yazılan bu tezlerden 1 tanesi doktora, 2 tanesi tıpta uzmanlık, 20 tanesi yüksek lisans tezidir. Erkek eşcinsel başlığı ile yazılan tezlerin çalışmaların alanlara göre dağılımı Tablo 3’de gösterilmektedir.

Tablo 3- Erkek Eşcinsel Başlıklı Lisans Üstü Tezler

BÖLÜMLER	TEZ SAYISI
SOSYOLOJİ	5
PSİKOLOJİ	6
EĞİTİM	1
KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM	1
SOSYAL HİZMETLER	2
HEMŞİRELİK	4
DEONTOLOJİ	1
ADLİ TIP	1
PSİKİYATRİ	2
TOPLAM	23

1.4. Transeksüel Başlığı Altında Yazılan Tezler

2088-2018 yıllarında yazılmış 3 adet yüksek lisans tezine rastlanmıştır. Bu tezlerin çalışmaların alanlara göre dağılımı Tablo 4’de gösterildiği gibidir.

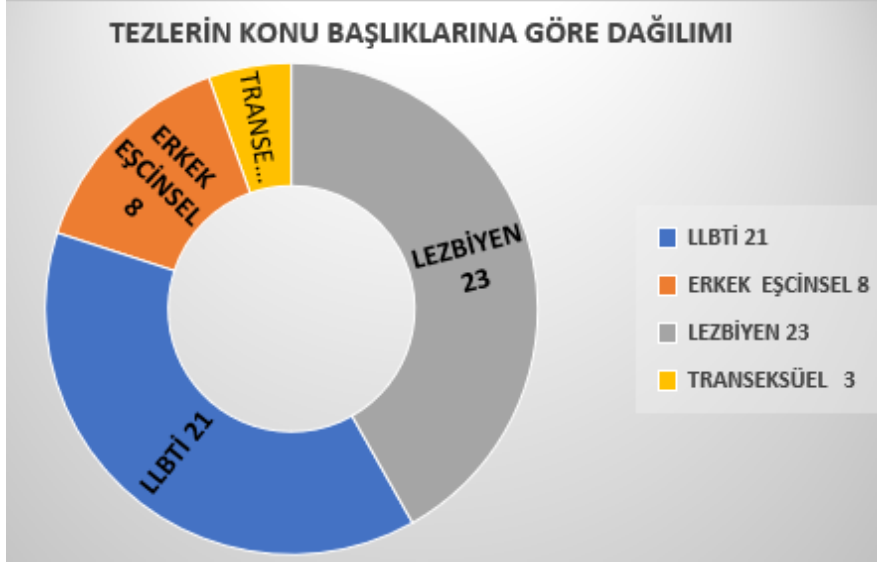
TABLO 4- Transeksüel Başlıklı Lisans Üstü Tezler

BÖLÜMLER	TEZ SAYISI
SAHNE VE GÖRSEL SANATLAR	1
HEMŞİRELİK	1
DEONTOLOJİ VE TIP TARİHİ	1
TOPLAM	3

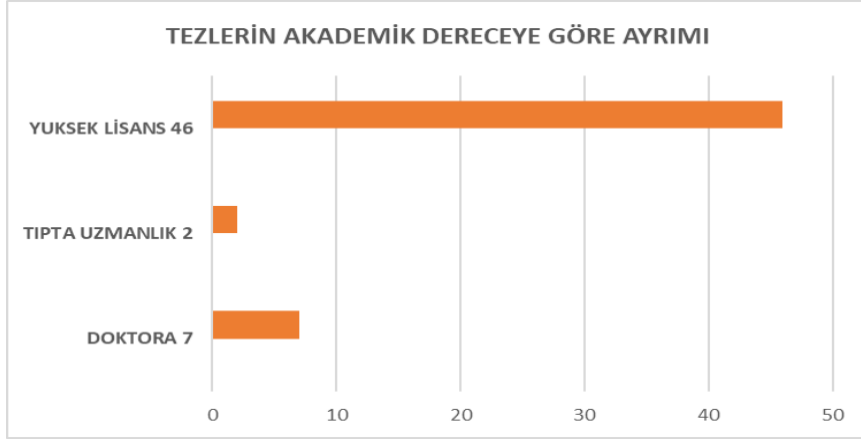
1.5. Bütünsel Değerlendirme

Yukarıda ayrı ayrı değerlendirdiğimiz toplam 55 tezi bütünsel olarak ele alırsak aşağıdaki sonuçlara erişebiliriz:

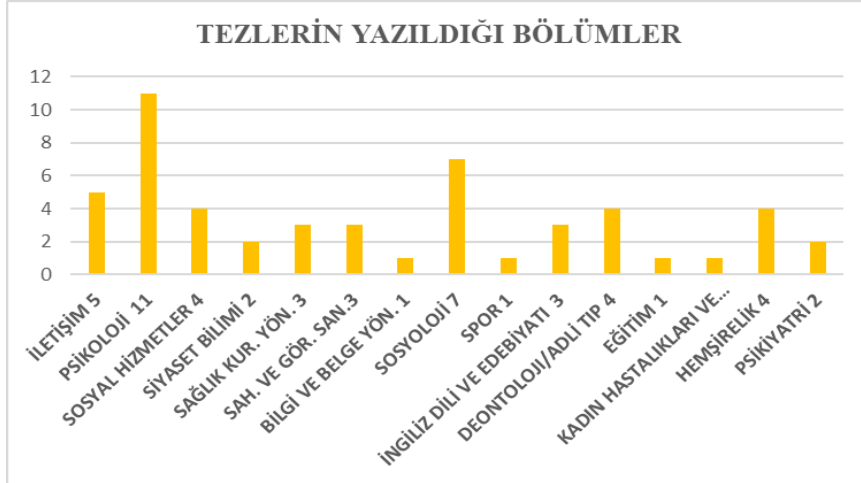
-Konu başlıklarına göre değerlendirme

-Tezlerin Yüksek Lisans-Doktora-Tıpta Uzmanlık Olarak Ayrımı

-Yazıldığı Bölümlere Göre Ayrım

-2018 yılında 41.523, 2019 yılında 72.527 adet tez yazılışı göz önüne alınırsa, LGBTİ bireyler ve onların sorunlarına ilişkin yazılan tezler neredeyse yok denecek kadar azdır.

-Tezlerin tamamının sayısal olarak az olmakla birlikte, özgünlük düzeyi daha yüksek olan doktora ve tıpta uzmanlık tezlerinde konuya çok daha az ilgi gösterildiği görülmektedir.

2. Düzenlenen Akademik Toplantılar

Üniversitelerde LGBTİ bireyler ve onların sorunları hakkında düzenlenen toplantılar arama motorları düzeyinde bir tarama ile araştırılmış ve aşağıda belirtilen çok az sayıdaki etkinliğe ulaşılabilmektedir.

1-“Türkiye’de ve Avrupa’da Sosyal Politika ve LGBTİ Hakları”, Sos. Politikalar, Cinsiyet Kimliği Derneği, Friedrich Ebert, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu, 2012.

2-“Evrensellikten Tikel Arasında: Türkiye’de LGBT Haklarının Tanınması”, Boğaziçi Üniversitesi, 2014.

3-“LGBTİ Ruh Sağlığı Sempozyumu”, İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015

4-“Türkiye’de LGBTİ Bireylerin Sosyal ve Ekonomik Sorunları”, Boğaziçi Üniversitesi, 2015.

3. LGBTİ Topluluğu Olan Üniversiteler

Öğrenci toplulukları ortak ilgi, merak, yönelim içinde plan öğrencilerin, bilimsel, kültürel, sportif ve sanatsal faaliyet göstermek için kurdukları yapılanmalardır. Yönetimini öğrencilerin yaptığı topluluklardır. Dolayısı ile LGBTİ öğrenciler de kendilerine özgü etkinlikler için topluluk kurmak isteyebilirler. Üniversitelerde LGBTİ topluluklarının olması, varlıklarının ve üniversite yönetimi tarafından kabulünün göstergelerinden birini oluşturabilir.

Türkiye’de halen var olan 207 Üniversiteden sadece 21 üniversitede LGBTİ topluluğuna rastlanmıştır. Bu üniversiteler:

1-Çukurova Ü.	8-Koç Ü.	15- Yeditepe Ü.
2-Bahçeşehir Ü.	9-Anadolu Ü.	16- Yıldız Teknik Ü.
3-Bilgi Ü.	10- Hacettepe Ü.	17- ODTÜ
4-Boğaziçi Ü.	11- Marmara Ü.	18- Ege Ü.
5-Galatasaray Ü.	12-Mimar Sinan Ü.	19- Selçuk Ü.
6-İstanbul Ü.	13- Özyeğin Ü.	20- Mustafa Kemal Ü.
7-İTÜ	14- Sabancı Ü.	21- Şehir Ü.

Bu topluluklardan Ege Üniversitesi LeGeBIT 2015 yılında NEFRETSİZ KAMPÜS – LGBTİ DOSTU KAMPÜS önermiştir. Böyle bir kampüsün ilkeleri;

- 1-Bilgilendirme
- 2-Ayrımcılığın önlenmesi,
- 3-Ortak kullanım alanları
- 4-Cinsiyetsiz Tuvalet
- 5-Kütüphanelerde LGBTİ bireylerle ilgili kaynak olarak belirlenmiştir.

4. Öğretim Üyelerinin LGBTİ Bireylere İlişkin Tutumu

Üniversite öğretim üyelerinin LGBTİ bireyler hakkındaki tutumlarını değerlendiren çalışmalar arama motorları üzerinden araştırılmış, bu konuda Doç.DR. Mualla Yılmaz’ın danışmanlığını yaptığı, Elçin Ünal tarafından yazılmış bir yüksek lisans tezine rastlanmıştır.

Bu çalışma 2018 yılında Mersin Üniversitesi’nde yapılmıştır. 180 öğretim üyesi ile görüşülmüştür. Tıp Fakültesi’nden öğretim üyelerinin araştırmacı ile görüşmesine izin verilmediği için bu fakülteden öğretim üyeleri ile görüşülememiştir. Görüşülen öğretim üyelerinin %42.8’i kadındır. 40 profesör, 46 doçent ve 94 yardımcı doçent ile görüşülmüştür.

Bu çalışmada araştırma sonuçları değerlendirilirken, mutlak yargı belirtmesi için ortalama dışındaki değerler (katılıyorum-kesinlikle katılıyorum ve katılmıyorum-kesinlikle katılmıyorum cevapları) esas alınmıştır. Öğretim üyeleri ile yapılan görüşmelerden aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır:

LGBTİ BİREYLERLE TANIŞMA

Eşcinsel tanıdığı olmayanlar	% 62.2
Biseksüel tanıdığı olmayanlar	% 86.1

Transeksüel tanıdığı olmayanlar	% 94.4
İnterseks tanıdığı olmayanlar	% 97.2

LGBTİ BİREY HAKKINDA DÜŞÜNCE

Bir kişinin transeksüel olduğunu öğrenirsem o kişiye düşüncem değişmez	% 62.8
Bir kişinin biseksüel olduğunu öğrenirsem o kişiye düşüncem değişmez	% 65
Bir kişinin interseks olduğunu öğrenirsem o kişiye düşüncem değişmez	% 66.7
Transeksüellerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsız olmam	% 56
Biseksüellerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsız olmam	% 61
İntersekslerle aynı ortamda bulunmaktan rahatsız olmam	% 62

DUYGU VE TUTUMLAR

	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Geylerin iğrenç olduğunu düşünüyorum	% 37.8	% 36.1
Erkek eşcinselliği sapıklıktır	% 31.7	% 30
Erkek eşcinselliği doğal bir dışavurumdur	% 23.3	% 5
Lezbiyenlerin iğrenç olduğunu düşünüyorum.	% 39.4	% 35.6
Kadın eşcinselliği sapkınlıktır.	% 31.7	% 27.8
Kadın eşcinselliği doğal bir dışavurumdur.	% 24.4	% 8.3
Kadınlar arası seks apaçık yanlıştır.	% 24.4	% 22.2

	Oldukça Katılıyorum	Çok Katılıyorum
Çocuğumun eşcinsel olduğunu öğrenirsem haval kırıklığına uğrarım	23.3	33.9
Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenirsem üzülürüm.	25	30.6
Kızımın kadın öğretmeninin lezbiyen olduğunu öğrenmek rahatsız etmez.	25	21.7
Oğlumun erkek öğretmeninin eşcinsel olduğunu öğrenmek rahatsız etmez.	10.6	28.3
Doktorumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.	5	17.8
Patronumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.	4.4	15.6
Eşcinsellerin gittiği barda görülmek beni rahatsız eder.	12.8	30.6

Araştırma sonuçlarının tamamı değerlendirildiğinde, öğretim üyelerinin homofobi düzeyinin yüksekliği dikkat çekmektedir. Çalışmada yapılan analizlere göre, kadınların lezbiyen ve gaylere yönelik tutumu daha olumlu bulunmuştur. Buna göre kadınlar daha az homofobiktir değerlendirmesi yapılmıştır. Öğretim üyeleri arasında akademik unvanlara göre homofobi düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Rıdvan TURAN HDP Mersin Milletvekili

LGBTİ toplulukları, çoğunluk grupları tarafından dışlanan ve rutin olarak iktidarlar tarafından eşit yurttaşlık haklarından hariç tutulurlar. Dünyanın dört bir yanındaki LGBTİ bireylerin yurttaşlık hakları, yani kimlik tanınmaları amacıyla verilen mücadeleleri genellikle engellenmeye çalışılmaktadır. Özellikle Avrupa'daki son yıllardaki siyasi dönüşümler ve neoliberalizmin hegemonyası sonrasındaki popülist otoriter rejimlerin nüvelerinin görüldüğü

günümüzde azınlıklar açısından yasal düzenlemeler saldırı altındadır. Türkiye’de 18 yıldır AKP’nin iktidarıyla birlikte LGBTİ’lere yönelik devletin açık biçimde düşmanlığı, şiddeti ve ayrımcılığı artmıştır. Türkiye’de LGBTİ bireylerin bizzatı AKP’nin tekçi politikalarına karşı kamusal alandan dışlanmalarına yönelik girişimleri, kimliksel varlıklarının çoğunluk tarafından tanınmasına yönelik talepleri de her ne kadar kabul edilmemiş olsa da LGBTİ grupların tanınma ve kamusal alandaki görünür olma durumunu arttırdığını söyleyebiliriz. LGBTİ grupların bireysel olarak tek tek dışlandığı bir zamanda, örgütlü mücadelenin LGBTİ’lilerin tanınmaları açısından ne kadar önemli olduğunu bizlere göstermektedir. AKP’nin 18 yıllık iktidarında hegemonyasını kurmaya çalıştığı tekçi muhafazakâr insan tipolojisinin LGBTİ bireyler yönelik aşağılayıcı muamelelerine maruz kalması sonucunda pek çok LGBTİ birey, cinsel yönelimlerini gizlemektedir. Ancak hem baskının temeli hem de siyasi gücün temeli olarak açığa çıkan ötekinin damgalanmış bir kimliği, örgütlü verilen karşı koyuşlarla çoğunluğa meydan okumak her geçen gün LGBTİ bireyleri cesaretlendirerek cinsel yönelimlerini açık bir şekilde savunmalarına neden olmaktadır.

Mersin tarihsel olarak farklı kimliklerin ve inançların kenti olarak ifade edilmektedir. Ancak buradaki tarihsel okuma etnik, inanç ve ırk üzerinden tanımlanan bir kimlik tanımı olduğu için LGBTİ birey veya toplulukların dışlandığı bir okumadır. Özellikle Mersin’deki LGBTİ bireylerin Yedi Renk Derneği bünyesinde yapılan teorik çalışmalar ve pratik mücadeleler Mersin’deki kimliğin tarihsel sınırlandırıcı okumasına karşılık içinde bulunduğumuz zaman ve gelecekte LGBTİ toplulukların dahil olduğu yeni bir kimlik tanımının inşasına katkı sunmaktadır. Özellikle kamusal alanın örgütlü kullanılması yönünde LGBTİ bireylerin akademik çalışmaları, kendi kimliklerinin kent yaşamındaki gündelik inşasındaki kültürel etkileşimleri, verilen mücadelelerin sadece görünür kılmakla kalmayıp eşit yurttaşlık temelindeki haklarını elde etmesine katkı sunacağını düşünmekteyim. Çünkü LGBTİ bireylerin, sadece kendisini ötekileştiren, dışlayan faşist otoriter rejime karşı verdikleri mücadeleyle sınırlı kalmayıp aynı zamanda daha da önemlisi kendi kimliklerinin kentteki inşası için örgütlü çabaları eşit yurttaşlığın getireceği kazanımlar açısından daha değerli buluyorum. Başka bir ifadeyle LGBTİ toplulukların onur yürüyüşleri, iktidar tarafından bin bir çabayla engellenmeye çalışılsa da, LGBTİ bireylerin kamusal alanı nasıl kullanılacağını iyi bilmesi ve bir yürüyüş olarak görülen etkinliğin nasıl etkili bir eyleme dönüşeceği konusundaki yürüyüşün backgroundundaki çalışmaların ne kadar değerli olduğunu göstermektedir. Aslında otoriter rejimlerin ekonomiden sosyal yaşama kadar kendi ideolojisi gibi düşünmeyen toplulukları ne kadar dışlarsa dışlasınlar bir türlü başarılı olamadıkları bir zayıf noktası var. Kültürel hegemonyayı kuramamak. Gördüğüm kadarıyla LGBTİ bireyler kendi kimliklerinin inşasında geçtikleri zor süreçlerden olsa gerek bunu iyi yapıyorlar. Bu durum LGBTİ toplulukların ne kadar dışlanırlarsa dışlansınlar veya ne kadar ötekileştirilirse ötekileştirilsinler ve ne kadar eşit yurttaşlık haklarından mahrum kalırlarsa kalsınlar bunca zorluklar arasından kamusal alanda heyecan verici görünürlüğü oluşturmaları muazzam bir durumun ifadesidir.

İktidarın en çok çekindiği ya da istemediği bütün ötekilerin bir araya gelmesi durumudur. Yedi Renk LGBT Derneği sadece kendi mücadeleleri değil aynı zamanda iktidar tarafından ötekileştirilen ve eşit yurttaşlık haklarından mahrum kalan ötekilerin Kürtlerin, Alevilerin, ekolojistlerin, sosyalistlerin vb. mücadeleleri ile cesaretli biçimde senkronize olmaları Mersin özelindeki mücadelelerde tanıdığı olduğum bir durumdur. Yedi Renk LGBT

Derneği üyelerinin hemen hemen bütün eylem ve protestolarda yer alması iktidara karşı verilen mücadelede elde edilecek kazanımlar açısından çok değerlidir. Bu anlamıyla verilen her türlü örgütlü mücadele iktidarı zayıflatmakla kalmayıp bütün ötekilerin kendi kimliklerinin inşasında önemli rol oynayacaktır.

Özlem ARIKAN Yeşiller ve Sol Gelecek Partisi Mersin İl Örgütü Eş Sözcüsü

T.C. Anayasası 5. Maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini "...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak" şeklinde tanımlanmıştır.

Ancak bugün neredeyse içinde yaşadığımız toplumun, haklar bakımından en gerisinde görülen LGBT yurttaşları bu kapsam dışında tutulmak istenircesine kararlara imza atılmakta, yasaların etrafından dolanarak, açık ve gizli ötekileştirmeye maruz bırakılarak, toplum nezdinde de yok sayılmalarına örnek olunmaktadır.

Şiddetin her türlü, keyfi hukuki uygulamalar, iş ve barınma güvencesizliği ve düşmanca toplumsal bakış, LGBT yurttaşların gündelik hayatı haline getirilmiştir. Yaşadıkları sorunlar birçoğu için tamamen görünmez ve dolayısıyla da müdahale etmeye de gerek olmayan bir yeredir. Bir başkasının yaşamına dair bu körlük ve empati yoksunluğu, devlet eliyle üretilmekte, toplum tarafından da benimsenmektedir.

Nasıl ki, ataerkinin başta kadınlara olmak toplumun her kesimine uyguladığı örgütlü ve sistematik kötülüğe karşıysak,

Nasıl ki; emeğin köleleştirilmesine ve sömürülmesine karşıysak,

Nasıl ki; etnik köken, milliyet gibi varoluşa dair değerlerden dolayı insanın katline, ötekileştirmeye ve ayrımlara karşıysak,

Nasıl ki; içinde barındırdığı tüm canlılıkla doğanın sömürülmesine karşıysak,

LGBT yurttaşlar ile aynı kaderi paylaştığımızın farkındayız, durduğumuz yerin bu gerçeği değiştirmedigine inanıyoruz.

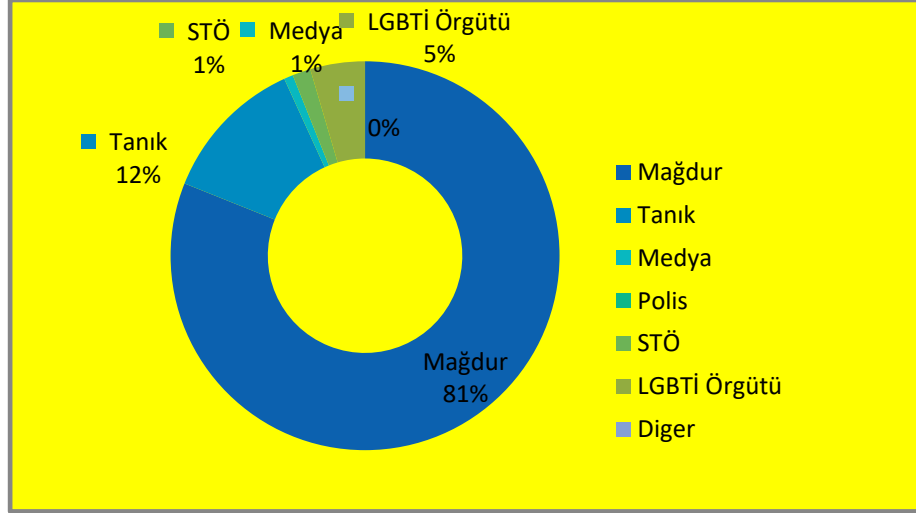
Emekten, eşitlikten ve adaletten yana sözü olanların, bu sözün arkasında durmakla tarihi yeniden yazacaklarını biliyor ve bu körlüğe boyun eğmiyoruz.

Erkan DEMİR (Mersin 7 Renk LGBT Eğitim Araştırma ve Dayanışma Derneği) 2019

Yılı Akdeniz Bölgesinde LGBTİ+ lere Yönelik Hak İhlalleri Rapor Sunumu

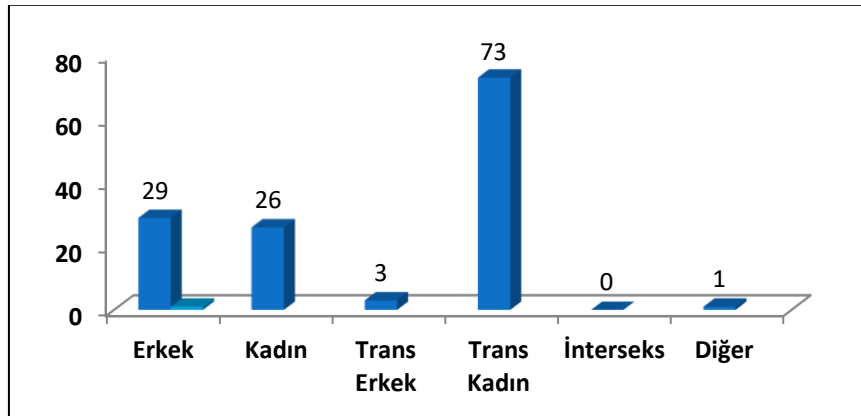
RAPORLAMA KAYNAĞI

Mağdur	Tanık	Medya	Polis	STÖ	LGBTİ Örgütü	Diğer	Toplam
107	16	1	0	2	6	0	132

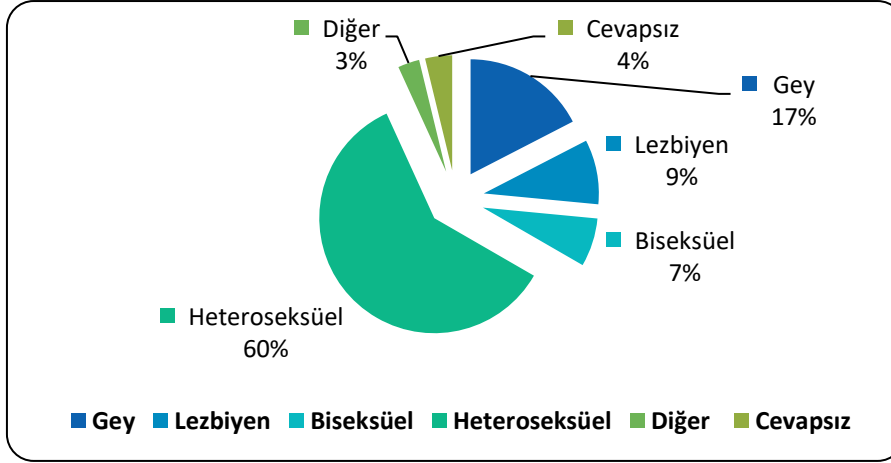
1. Cinsel kimlik açısından kendinizi nasıl tanımlarsınız?

Erkek	Kadın	Trans Erkek	Trans Kadın	İnterseks	Diğer	Toplam
29	26	3	73	0	1	132

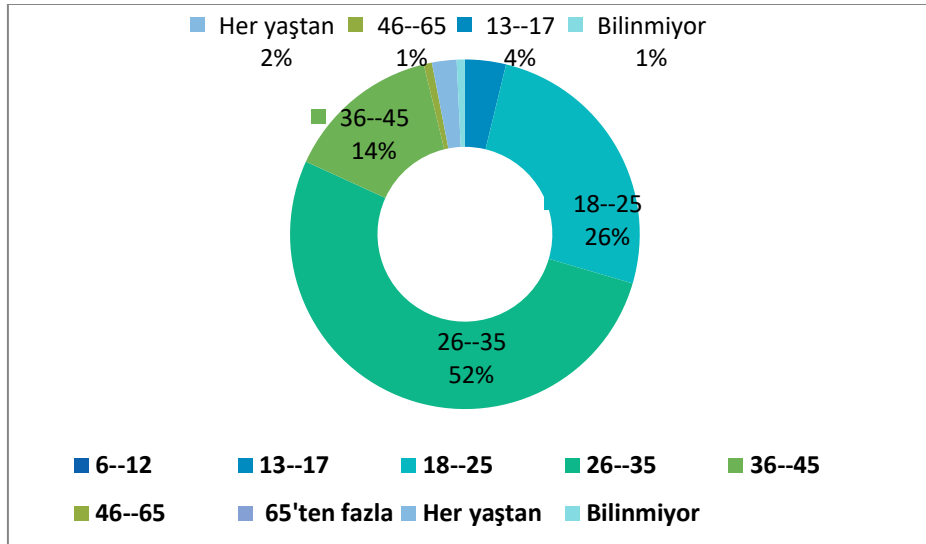
2. Cinsel yöneliminiz nedir?

Gey	Lezbiyen	Biseksüel	Heteroseksüel	Diğer	Cevapsız	Toplam
23	12	9	79	4	5	132

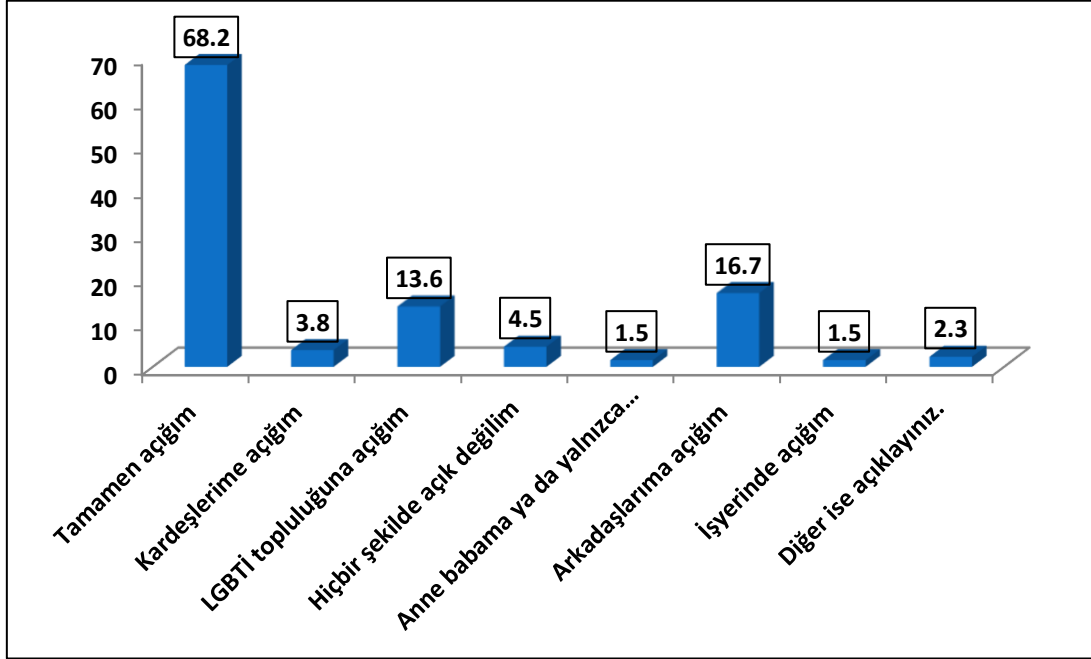
3. Mağdurun yaşı aralığı;

6-12	13-17	18-25	26-35	36-45	46-65	65'ten fazla	Her yaştan	Bilinmiyor	Toplam
0	5	34	69	19	1	0	3	1	132

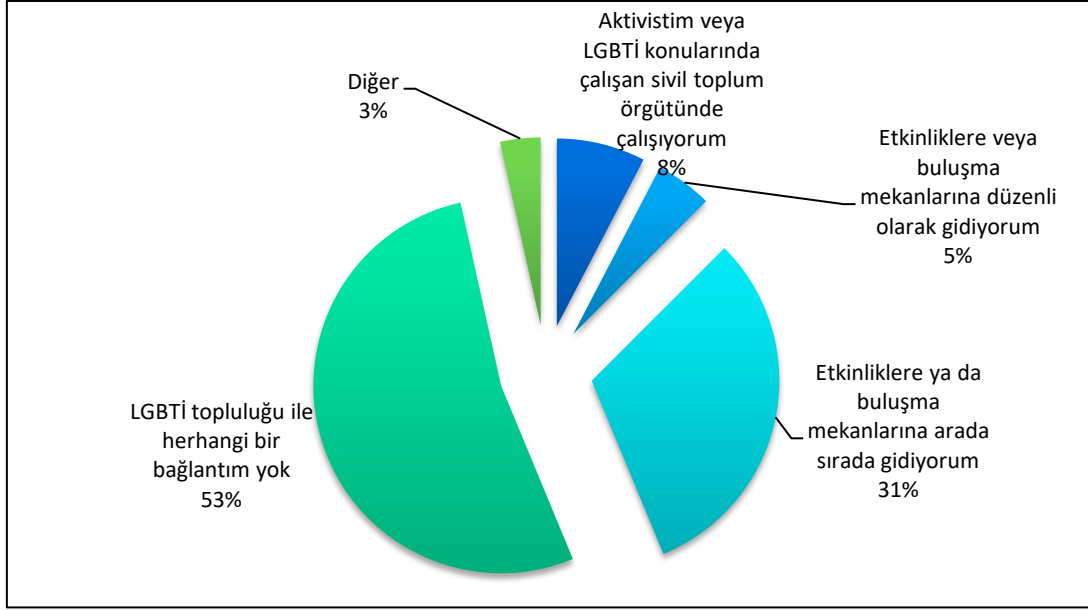
4. Cinsel kimliğinize dair ne derece “açıksınız”?

	Tamamen açığım	Kardeşlerime açığım	LGBTİ topluluğuna açığım	Hiçbir şekilde açık değilim	Anne babama ya da yalnızca birine açığım	Arkadaşlarıma açığım	İşyerinde açığım	Diğer
Sayı	90	5	18	6	2	22	2	3
%	68,2	3,8	13,6	4,5	1,5	16,7	1,5	2,3

5. Mağdurun LGBTİ+ toplumuyla ilişkisi

	Aktivistim veya LGBTİ konularında çalışan sivil toplum örgütünde çalışıyorum	Etkinliklere veya buluşma mekânlarına düzenli olarak gidiyorum	Etkinliklere ya da buluşma mekânlarına arada sırada gidiyorum	LGBTİ topluluğu ile herhangi bir bağlantım yok	Diğer	Toplam
Sayı	11	7	45	76	5	144
%	8	5	31	53	3	100

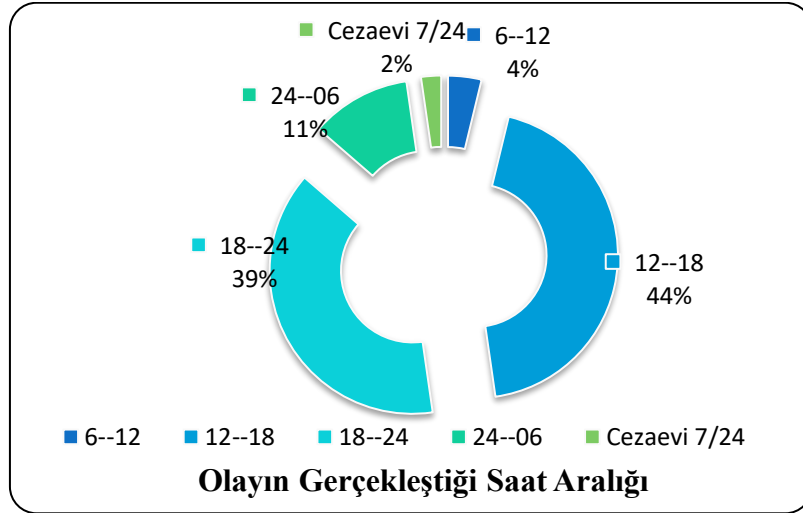

6. Olayın kısa özeti (bir paragraf halinde yaşanan olayı detaylandırınız):

7. Olayın gerçekleştiği tarih/...../ 2019

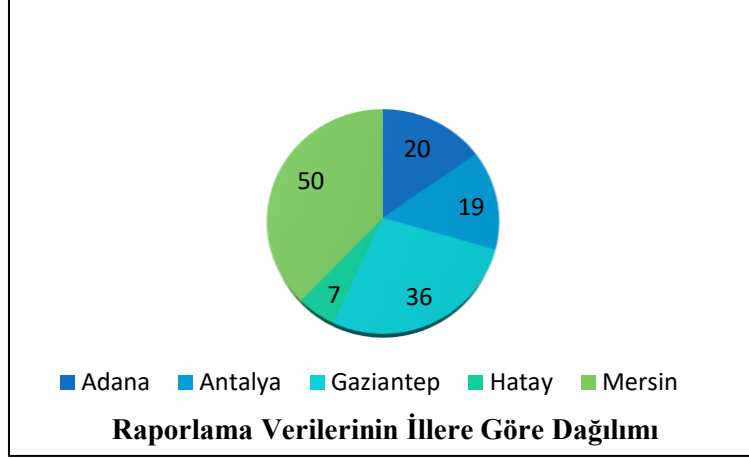
8. Olayın gerçekleştiği saat aralığı belirtiniz.

Saat Aralığı	6-12	12-18	18-24	24-06	Cezaevi 7/24	Toplam
Olay sayısı	5	58	51	15	3	132

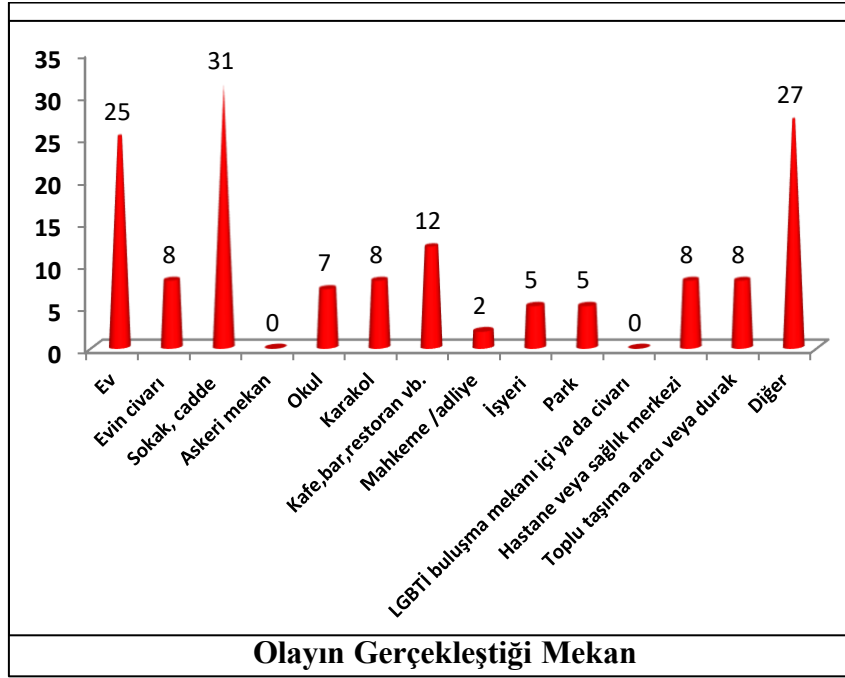
9. Olayın gerçekleştiği şehir belirtiniz.

Adana	Antalya	Gaziantep	Hatay	Mersin	Toplam
20	19	36	7	50	132

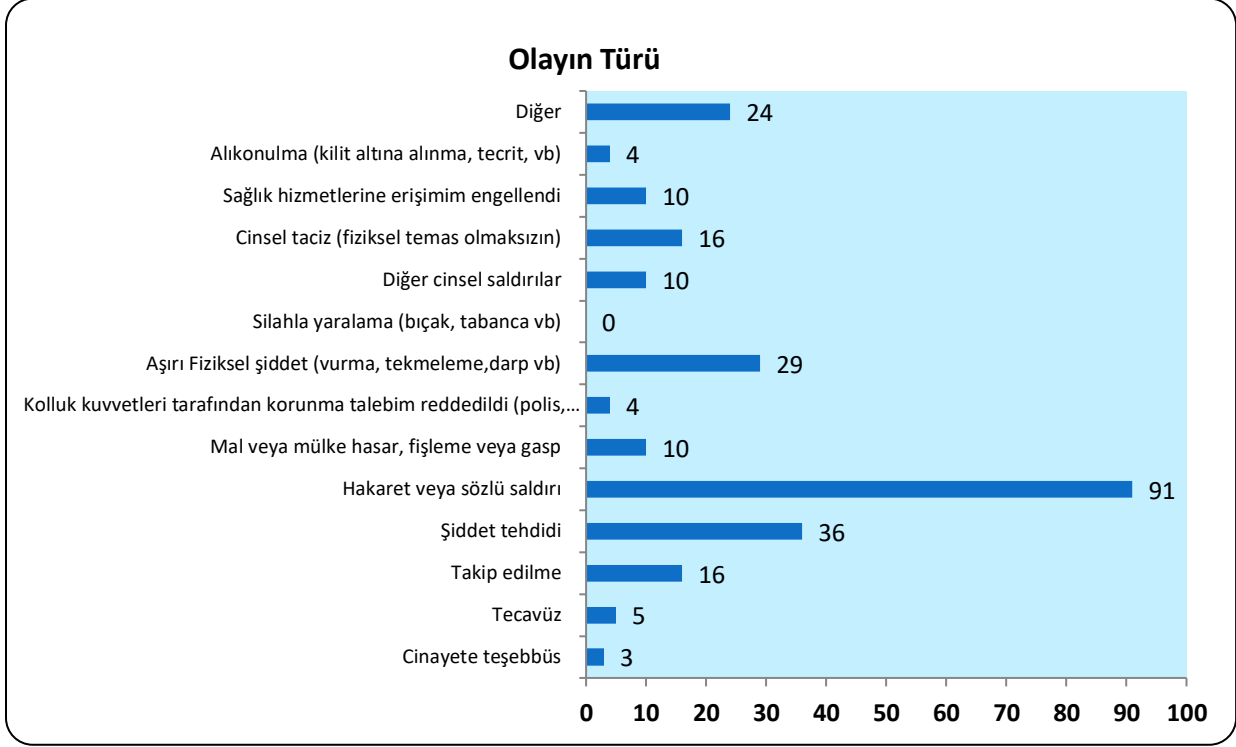
10. Olayın gerçekleştiği mekanı belirtiniz?

Ev	Evin civarı	Sokak, cadde	Askeri mekan	Okul	Karakol	Kafe, bar, restoran vb.	Mahkeme /adliye	İşyeri	Park	LGBTİ buluşma mekanı içi ya da civarı	Hastane veya sağlık merkezi	Toplu taşıma aracı veya durak	Diğer
25	8	31	0	7	8	12	2	5	5	0	8	8	27

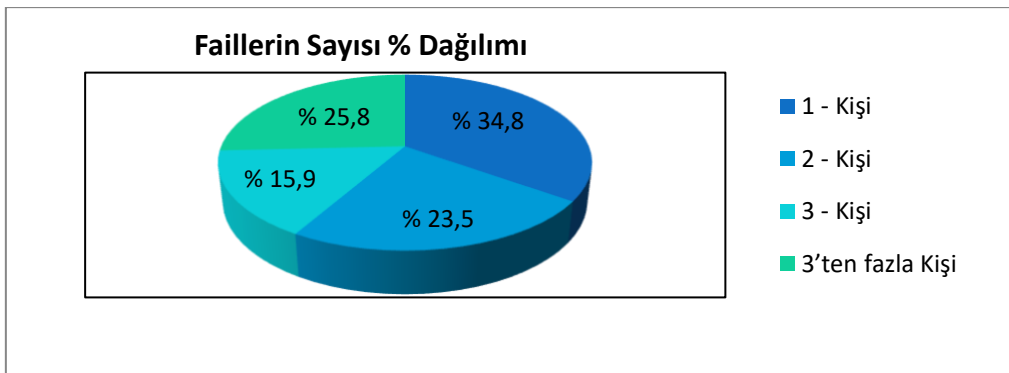
11. Olayın Türü- Aşağıdaki eylemlerden hangisi ya da hangilerine maruz kaldınız?

Cinayete teşebbüs	Tecavüz	Takip edilme	Şiddet tehdidi	Hakaret veya sözlü saldırı	Mal veya mülke hasar, fişleme veya gasp	Kolluk kuvvetleri tarafından korunma talebim reddedildi (polis, savcı gibi)	Aşırı Fiziksel şiddet (vurma, tekmeleme, darp vb)	Silahla yaralama (bıçak, tabanca vb)	Diğer cinsel saldırılar	Cinsel taciz (fiziksel temas olmaksızın)	Sağlık hizmetlerine erişimim engellendi	Altkonulma (kilit altına alınma, tecrit, vb)	Diğer
3	5	16	36	91	10	4	29	0	10	16	10	4	24

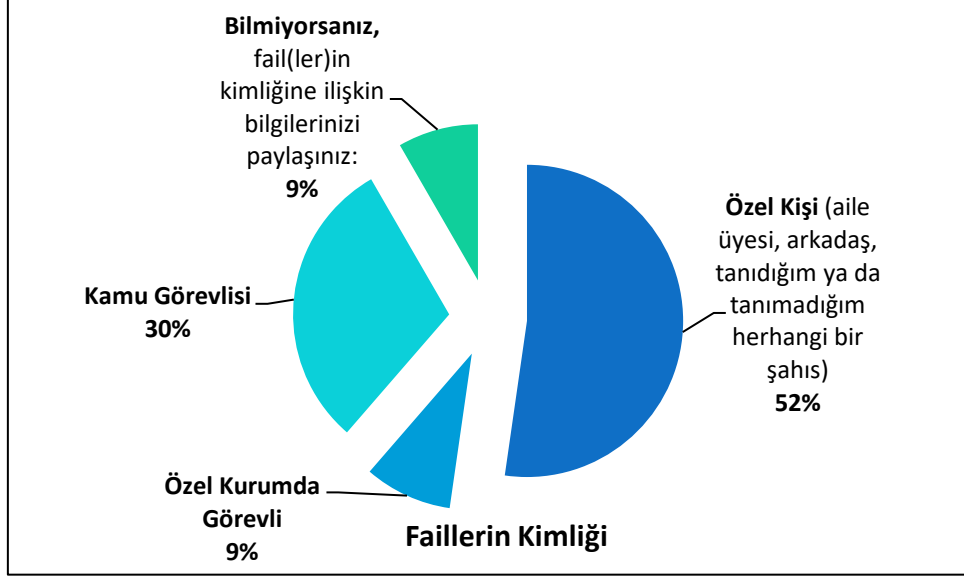
12. Faillerin kaç kişi olduğunu belirtiniz.

	1 - Kişi	2 - Kişi	3 - Kişi	3'ten fazla Kişi	Toplam
Kişi Sayısı	46	31	21	34	132
%	35	23	16	26	100,0

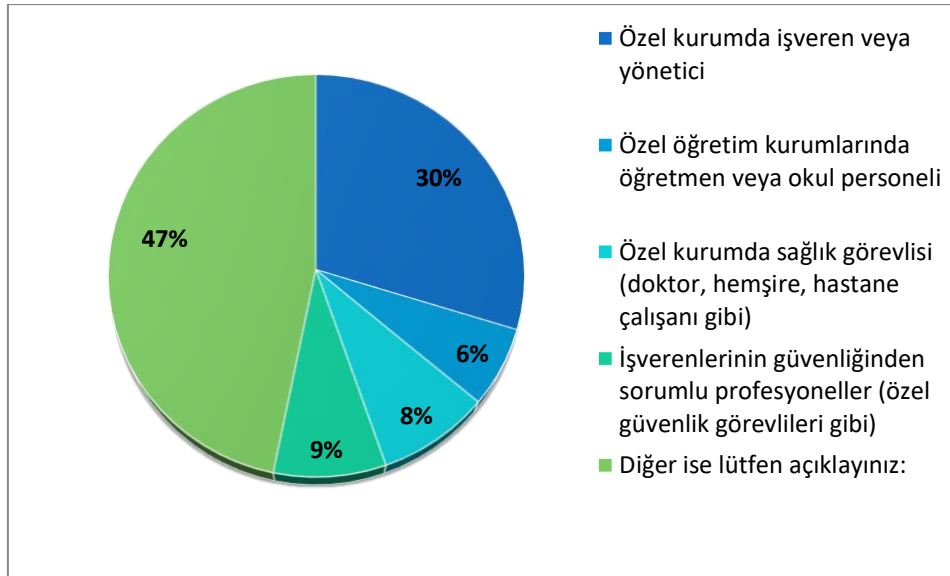
13. Failin kimliğinin aşağıdaki kategorilerden hangisine uyduğunu belirtiniz.

	Özel Kişi (aile üyesi, arkadaş, tanıdığım ya da tanımadığım herhangi bir şahıs)	Özel Kurumda Görevli	Kamu Görevlisi	Bilmiyorsanız, fail(ler)in kimliğine ilişkin bilgilerinizi paylaşınız:	Toplam
Sayı	69	12	40	11	132
%	52	9	30	8	100

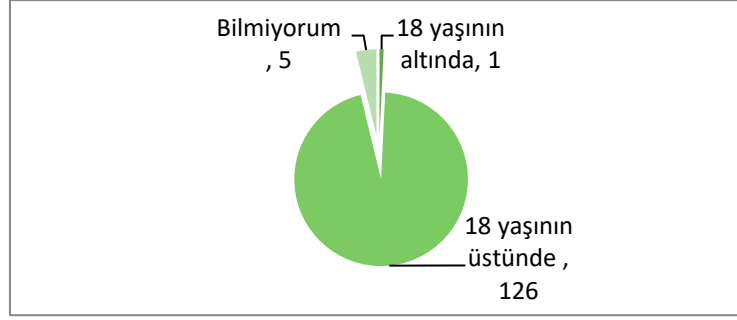
14. Fail(ler) Özel Sektörde Görevli ise belirtiniz:

Özel kurumda işveren veya yönetici	Özel öğretim kurumlarında öğretmen veya okul personeli	Özel kurumda sağlık görevlisi (doktor, hemşire, hastane çalışanı gibi)	İşverenlerinin güvenliğinden sorumlu profesyoneller (özel güvenlik görevlileri gibi)	Diğer
14	3	4	4	22

15. Olayda Fail(ler)in hangi yaş grubunda olduğunu belirtiniz.

18 yaşının altında	18 yaşının üstünde	Bilmiyorum	Toplam
1	126	5	132

16. Olay sırasında görgü tanıkları var mıydı?

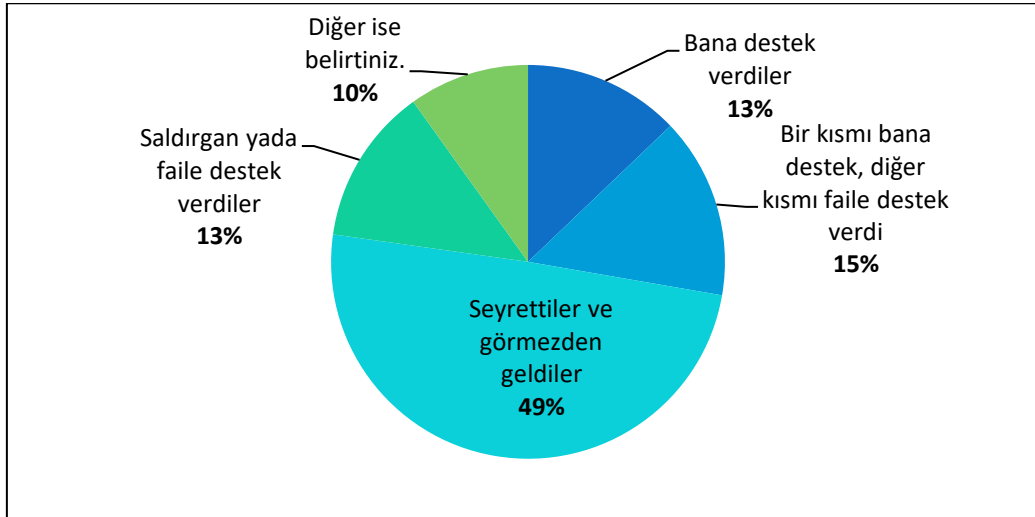
Evet	Hayır	Toplam
96	36	132

17. Varsa, kaç kişi olduklarını belirtiniz.

Bir	Birden fazla	Görgü tanığı yoktu	Bilmiyorum	Boş	Toplam
7	84	29	6	6	132

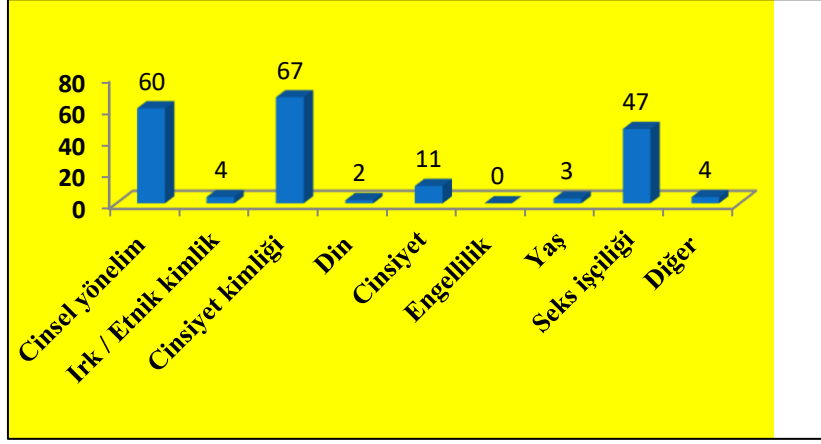
18. Görgü tanıklarının tepkisi nasıldı?

Bana destek verdiler	Bir kısmı bana destek, diğer kısmı faile destek verdi	Seyrettiler ve görmezden geldiler	Saldırgan ya da faile destek verdiler	Diğer	Toplam
13	15	50	13	10	101

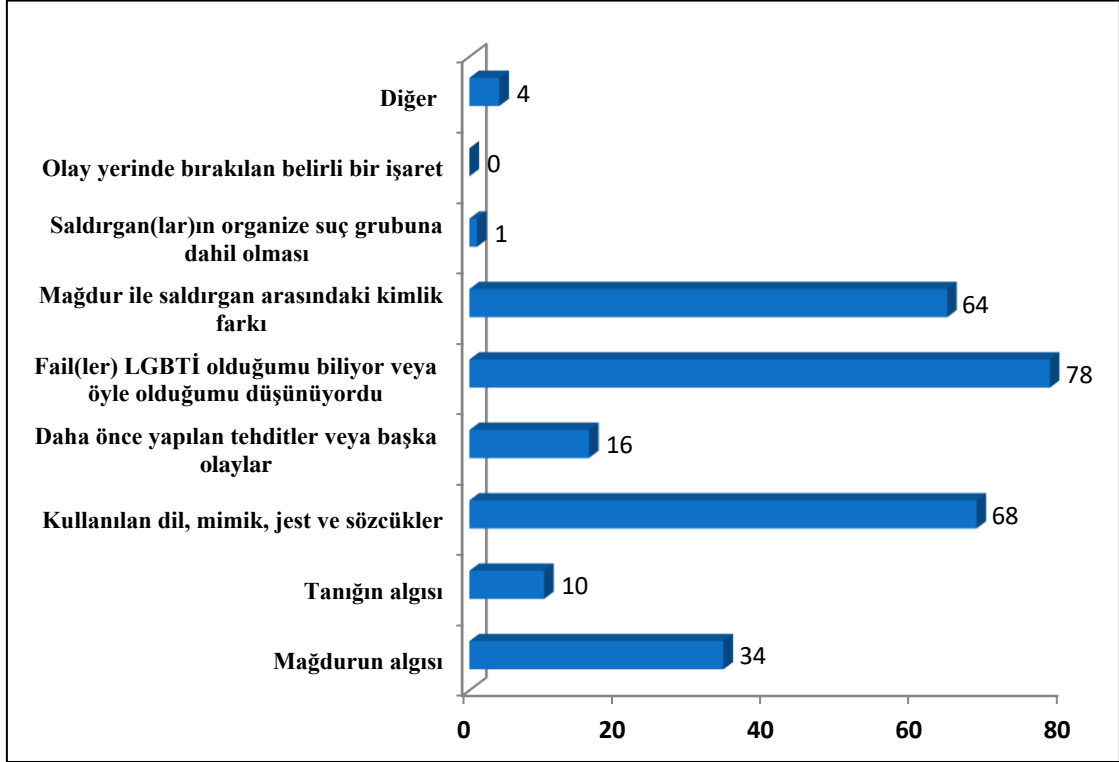
19. Olaydaki önyargının kaynağı; Olayın aşağıdaki özelliklere sahip olduğunuz veya öyle algılandığınız için mi gerçekleştiğini düşünüyorsunuz?

	Cinsel yönelim	İrk / Etnik kimlik	Cinsiyet kimliği	Din	Cinsiyet	Engellilik	Yaş	Seks işçiliği	Diğer
%	60	4	67	2	11	0	3	47	4

20. Önyargının göstergesi; Neden olayın yukarıda belirttiğiniz özelliklere sahip olduğunuz veya öyle algılandığınız için gerçekleştiğini düşünüyorsunuz?

Mağdurun algısı	Tanığın algısı	Kullanılan dil, mimik, jest ve sözcükler	Daha önce yapılan tehditler veya başka olaylar	Fail(ler) LGBTİ olduğumu biliyor veya öyle olduğumu düşünüyordu	Mağdur ile saldırgan arasındaki kimlik farkı	Saldırgan(lar)ın organize suç grubuna dahil olması	Olay yerinde bırakılan belirli bir işaret	Diğer
34	10	68	16	78	64	1	0	4

21. Olayda yaralandınız mı? Yaralandıysanız, ne tür yaralar aldınız?

Evet	Hayır
25	107

22. Tıbbi yardım için başvurduunuz mu?

Evet	Hayır
14	110

23. Evet ise sağlık personelinin tavrı nasıldı?

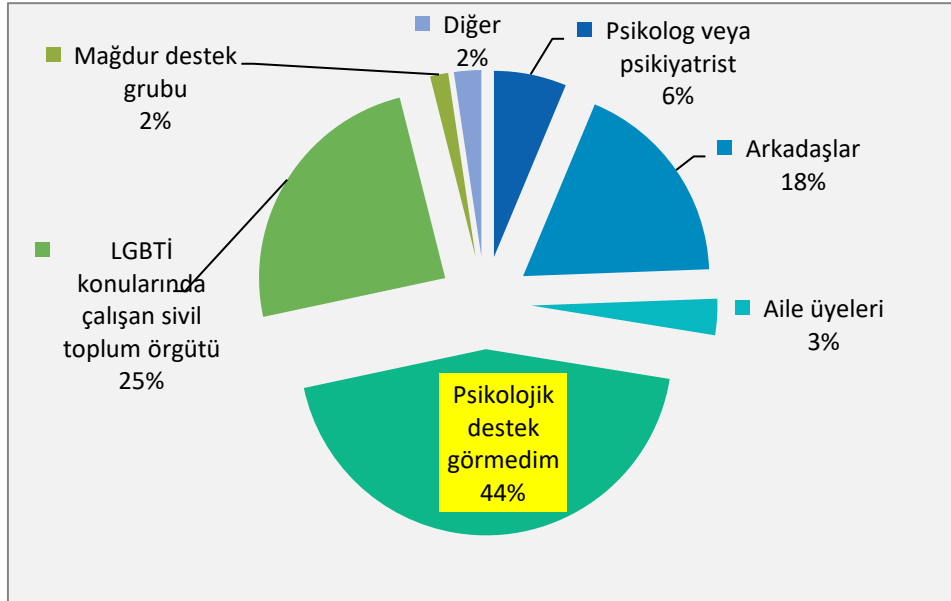
Destekleyici	Formel	Güvensiz	Cinsiyet kimliğine duyarsız	Düşmanca / Taciz edici/ Hakaret edici	Suçlayıcı	Şiddet içeren şekilde	Diğer
2	7	4	5	2	2	1	1

24. Olay sizi psikolojik olarak etkiledi mi?

Evet	Hayır	Bilmiyorum	Toplam
90	9	33	132

25. Olay sonrasında aşağıdakilerin hangisinden psikolojik destek gördünüz?

Psikolog veya psikiyatrist	Arkadaşlar	Aile üyeleri	Psikolojik destek görmedim	LGBTİ konularında çalışan sivil toplum örgütü	Mağdur destek grubu	Diğer	Toplam
8	23	4	56	31	2	3	127

26. Psikolojik destek gördüyseniz, size uygun davranıldığını düşünüyor musunuz?

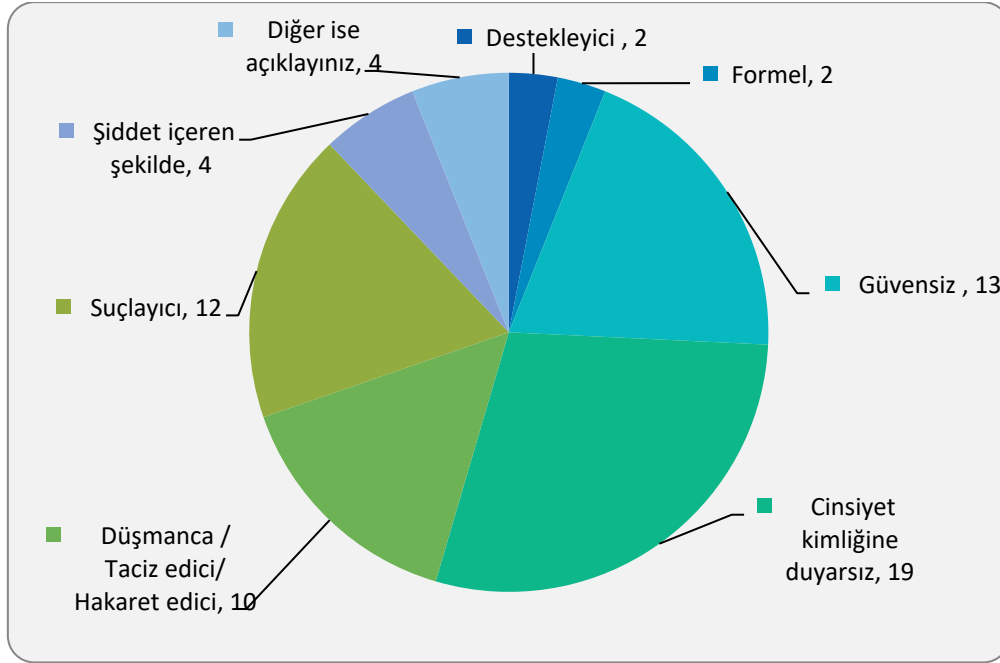
Evet	Hayır	Kısmen	Bilmiyorum	Toplam
20	11	17	6	54

27. Olayı polise bildirdiniz mi?

Evet	Hayır
36	95

28. Evet ise, Polisin tavrı nasıldı?

Destekleyici	Formel	Güvensiz	Cinsiyet kimliğine duyarsız	Düşmanca / Taciz edici/ Hakaret edici	Suçlayıcı	Şiddet içeren şekilde	Diğer
2	2	13	19	10	12	4	4

29. Olayı polise bildirmediyse, neden? Lütfen belirtiniz.

Bildirmeye İhtiyaç duymadım	Tehdit edildiğim için bildirmedim	Polis tarafından ayrımcılığa uğratılmak istemedim	Şiddet görme ve aşağılanma korkusu	Polis tarafından aileme veya medyaya ifşa edilmek istemedim	Fail(ler) ailemden olduğu için bildirmedim	Başvurunun işe yarayacağına inanmıyorum	Olay zaten polisin gözü önünde gerçekleşti	Polise güvensizlik	Diğer
29	14	20	13	21	2	37	3	26	9

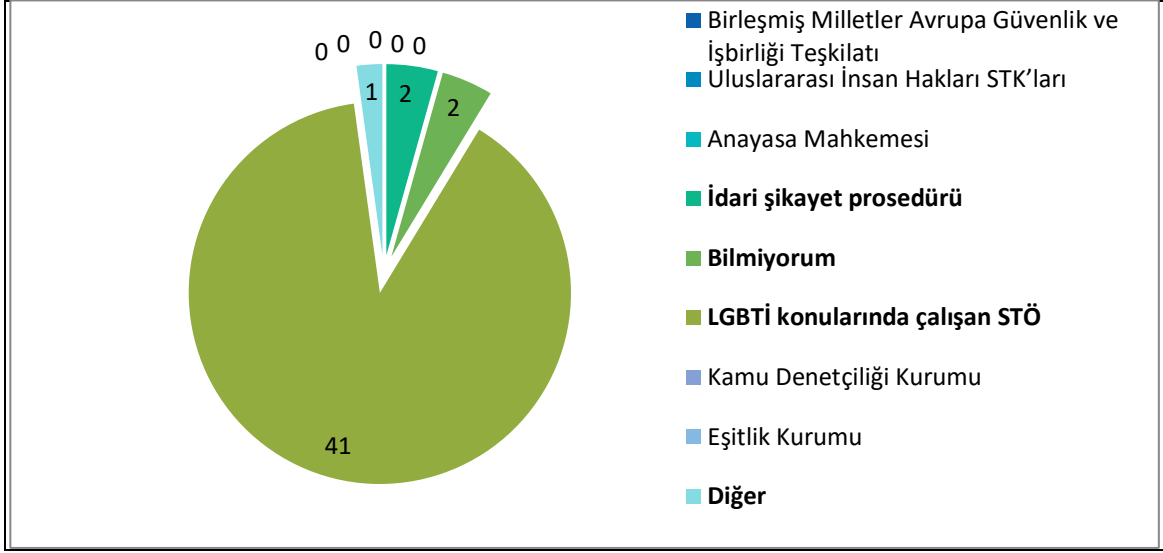
30. Olay mahkemeye intikal etti mi?

Evet	Evet ise, Dava sonucu veya durumu hakkında bilgi	Hayır	Bilmiyorum
18		106	8

31. Olay aşağıdaki kurum veya yetkililerden birine bildirildi mi?

Evet	Hayır
46	86

Birleşmiş Milletler Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı	Uluslararası İnsan Hakları STK'ları	Anayasa Mahkemesi	İdari şikayet prosedürü	Bilmiyorum	LGBTİ konularında çalışan STÖ	Kamu Denetçiliği Kurumu	Eşitlik Kurumu	Diğer
			2	2	41			1

32. Hak ihlali durumu Hk.

Bu bir hak ihlalidir	Hak ihlali olması muhtemeldir	Hak ihlali olarak tescil edildi	Diğer
130	1	0	1